

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.004.02.2020

Witold Bruzda
Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Ochrony
Środowiska
al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/045 – Funkcjonowanie systemu gospodarki odpadami komunalnymi i użytkowymi oraz transgraniczne przemieszczanie odpadów

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (dalej: WIOŚ lub Inspektorat), al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Witold Bruzda, Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (dalej: Wojewódzki Inspektor) od 6 lutego 2017 r. Poprzednio stanowisko Wojewódzkiego Inspektora zajmowała Małgorzata Janiszewska (od 1 kwietnia 2002 r. do 6 lutego 2017 r.).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Sprawowanie nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi na rynek krajowy produkty i produkty w opakowaniach oraz gospodarujących odpadami użytkowymi¹ i odpadami opakowaniowymi.2. Zapewnienie właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych.3. Nadzór nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów i przetwarzaniem na terytorium kraju przywożonych odpadów.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2016 r. do dnia zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzanych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Agnieszka Olejarz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/39/2020 z 22 maja 2020 r.2. Violetta Nowak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/42/2020 z 27 maja 2020 r.

(akta kontroli str. 1-5)

¹ Tj. Zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym, zużyтымi bateriami i akumulatorami oraz pojazdami wycofanymi z eksploatacji.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

WIOŚ realizował zadania⁴ polegające na kontroli podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska⁵ w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach, recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, gospodarce opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi, a także kontroli przestrzegania przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach⁶ oraz ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁷. Wojewódzki Inspektor, poprzez realizację kontroli planowych i pozaplanowych, sprawował nadzór nad podmiotami gospodarującymi odpadami komunalnymi, poużytkowymi i opakowaniowymi. Nadzór ten sprawowany był jednak w niewystarczającym zakresie, bowiem w latach 2018-2019 nie przestrzegano obowiązku przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego⁸ oraz zakładu przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów. Wojewódzki Inspektor nie zachował także, wymaganej art. 5a ust. 4 pkt 2 ustawy o IOŚ, częstotliwości kontroli przedsiębiorcy zarządzającego instalacjami komunalnymi stwarzającymi najmniejsze zagrożenie, dla których wydano pozwolenie zintegrowane. W przypadku stwierdzenia naruszeń wymagań ochrony środowiska podejmowano działania pokontrolne, w tym wdrażano postępowania administracyjne mające na celu wstrzymanie działalności posiadaczy odpadów komunalnych, która była prowadzona niezgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony środowiska lub warunków korzystania ze środowiska oraz nakładano i egzekwowano kary pieniężne. Wojewódzki Inspektor nie podjął jednak działań zmierzających do ukarania dwóch sprawców wykroczeń, polegających na niedopełnieniu obowiązku poinformowania Inspektoratu o wykonaniu zarządzenia pokontrolnego oraz naruszeniu warunków pozwolenia zintegrowanego.

Wojewódzki Inspektor prowadził skuteczne działania w celu identyfikacji liczby, przyczyn i źródeł powstawania pożarów miejsc deponowania odpadów na terenie województwa świętokrzyskiego oraz prowadził kompleksowe działania zapobiegawcze.

Wojewódzki Inspektor dokonywał kontroli podmiotów realizujących odzysk oraz unieszkodliwianie odpadów pochodzących z transgranicznego przemieszczania odpadów. Przedkładał, na wniosek Głównego Inspektora Ochrony Środowiska⁹, rzetelne informacje dotyczące spełniania wymogów ochrony środowiska przez podmioty zaangażowane w ten system. WIOŚ współdziałał w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów z innymi organami kontrolnymi. W przypadku stwierdzenia nielegalnego przemieszczania odpadów podejmował niezbędne działania.

Pozostałe nieprawidłowości miały charakter formalny i polegały na: nierzetelnym sporządzeniu zbiorczej informacji o wynikach kontroli przedsiębiorców wpisanych do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, skontrolowanych w 2016 r.; nieterminowym sporządzeniu trzech informacji przekazywanych do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska¹⁰, w trybie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Zadania określone w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. e, i, j, k i l oraz pkt 1a ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 995, ze zm.), dalej: ustawa o IOŚ.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 797, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2020 r. poz. 1439, ze zm. (dalej: ustawa o utrzymaniu porządku w gminach).

⁸ Dalej: ZSEE lub zużyty sprzęt.

⁹ Dalej: Główny Inspektor.

¹⁰ Dalej: GIOŚ.

o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów¹¹; przekazaniu ze znacznym opóźnieniem Głównemu Inspektorowi zawiadomienia o nielegalnym przemieszczaniu odpadów wraz z kompletną dokumentacją sprawy oraz informacji o podjętych działaniach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Sprawowanie nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi na rynek krajowy produkty i produkty w opakowaniach oraz gospodarujących odpadami poużytkowymi i odpadami opakowaniowymi

Opis stanu faktycznego

1.1. W WIOŚ sporządzono roczne plany kontroli na poszczególne lata objęte kontrolą. Załącznikiem do rocznego planu kontroli na dany rok był wykaz zakładów objętych planem, który zawierał m.in. kategorię ryzyka przyporządkowaną danemu zakładowi¹² oraz przypisanie do zakładu ogólnopolskich i wojewódzkich celów kontroli.

Na 2016 r. zaplanowano 228 kontroli z wyjazdem w teren, 2017 r. – 220, 2018 r. – 220, 2019 r. – 183 i 2020 r. – 183. W 2016 r. liczbę zaplanowanych kontroli zmniejszono o osiem, w 2017 r. o 35 i w 2018 o 20. Zmiany te wynikały m.in. z: uszczuplenia kadry inspektorów wykonujących kontrole w terenie z powodu długotrwałych zwolnień lekarskich, przejścia na emeryturę lub zmiany pracy, nałożenia na WIOŚ od 1 stycznia 2016 r. dodatkowych obowiązków określonych w art. 41a ustawy o odpadach oraz znacznego zwiększenia w 2018 r. liczby kontroli pozaplanowych dotyczących gospodarki odpadami i „szarej strefy”. W 2019 r. i 2020 r. (do 31 maja) nie korygowano liczby kontroli planowych.

W 2016 r. i 2017 r. kontrole planowe zrealizowano zgodnie z planem po zmianach, tj. odpowiednio 220 i 185. W 2018 r. przeprowadzono 172 kontrole z 220 przyjętych w planie po zmianach. W 2019 r. zrealizowano 116 ze 183 kontroli planowych (63,3%). Przyczyną niewykonania planu kontroli w latach 2018-2019 była m.in.: duża liczba zgłaszanych interwencji i związane z tym kontrole pozaplanowe (w tym kontrole bez ustalonego podmiotu), długotrwałe zwolnienia lekarskie inspektorów, realizacja kontroli instalacji do przetwarzania odpadów i miejsc magazynowania odpadów¹³ oraz realizacja kontroli dotyczących uznania przedmiotu lub substancji za produkt uboczny¹⁴.

(akta kontroli str. 6-150, 707-782)

W 2020 r. działających na terenie województwa świętokrzyskiego podmiotów objętych przepisami o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach, recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, gospodarce opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi było ogółem 4320¹⁵.

Kontroli dotyczących przestrzegania ww. przepisów zaplanowano: 54 w 2016 r., 50 w 2017 r., 39 w 2018 r., 18 w 2019 r. i 19 w 2020 r. Po korekcie wykazu zakładów objętych rocznym planem kontroli, liczba kontroli planowych w powyższym zakresie w latach 2016-2019 wynosiła odpowiednio: 58, 38, 33, 16.

¹¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1162, ze zm.

¹² Kategorie ryzyka zakładów ustalane są w oparciu o analizę wielokryterialną oddziaływania zakładu na środowisko. Wynik analizy wielokryterialnej (w postaci liczby punktów) przyporządkowuje zakład do danej kategorii. Zakłady przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów zalicza się do I kategorii.

¹³ Na wniosek organów samorządu terytorialnego w trybie art. 41a ustawy o odpadach.

¹⁴ Na wniosek Marszałka Województwa Świętokrzyskiego w trybie art. 11 ust. 4 ustawy o odpadach.

¹⁵ Według informacji dostępnych w WIOŚ na 1 czerwca 2020 r.

Kontroli planowych dotyczących przestrzegania przepisów o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach, recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, gospodarce opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi przeprowadzono: 61 w 2016 r., 36 w 2017 r., 25 w 2018 r., dziewięć w 2019 r. i sześć w 2020 r. (do 30 maja).

(akta kontroli str. 707-768, 783-790, 796-799, 801-843)

Główną przyczyną niezrealizowania w latach 2017-2019 zaplanowanych do realizacji kontroli w zakresie przestrzegania ww. przepisów – jak wyjaśniła Naczelnik Wydziału Inspekcji – *był niewystarczający stan osobowy inspektorów wykonujących kontrole w terenie w stosunku do zadań jakie sukcesywnie były nakładane na Inspekcję Ochrony Środowiska*¹⁶. Pozostałe przyczyny – jak wyjaśniła Naczelnik – to: *nakładanie nowych obowiązków na IOŚ, zwiększenie stopnia skomplikowania prowadzonych kontroli interwencyjnych powiązane z wydłużeniem czasu trwania kontroli, konieczność reakcji na wzrastającą liczbę interwencji, w tym interwencji związanych z „szarą strefą” dot. porzucania odpadów, pożarów, nielegalnego demontażu*. Naczelnik dodała również, że *zatrudnienie w 2019 r. nowych 24 pracowników nie przyniosło oczekiwanego efektu w postaci realizacji planu kontroli, gdyż pracownicy ci nie posiadali uprawnień do samodzielnego prowadzenia czynności kontrolnych*.

(akta kontroli str. 845, 846)

Kontroli pozaplanowych dotyczących przestrzegania przepisów o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach, recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, gospodarce opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi przeprowadzono: 11 w 2016 r., 12 w 2017 r., 20 w 2018 r., 16 w 2019 r. i trzy w 2020 r. (do 30 maja). Analiza dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli pozaplanowych wykazała, że zostały one podjęte: w trybie interwencyjnym w związku z podejrzeniem prowadzenia działalności niezgodnie z przepisami ochrony środowiska (na podstawie wniosku podmiotu zbierającego zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny¹⁷ lub Komendy Miejskiej Policji w Kielcach¹⁸, anonimowego zgłoszenia¹⁹) lub w związku z wystąpieniem pożaru na terenie zakładu²⁰ oraz na wniosek Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska²¹. W dwóch kontrolach pozaplanowych nie ustalono nieprawidłowości, w pozostałych stwierdzono naruszenia polegające na: nierealizowaniu obowiązku informacyjnego wobec prezydenta miasta, braku sprawozdań o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania ZSEE, zbieraniu wbrew zakazowi części pochodzących ze zużytego sprzętu, sprowadzaniu z zagranicy pojazdów wycofanych z eksploatacji bez stosownego zezwolenia na międzynarodowe przemieszczanie, prowadzeniu demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji poza stacją demontażu, prowadzeniu zbierania i przetwarzania odpadów bez wymaganego zezwolenia, nieterminowym przekazaniu do marszałka województwa rocznego sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami, prowadzeniu ewidencji w sposób nieterminowy i niezgodnie ze stanem rzeczywistym, niezrealizowaniu obowiązku przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego.

(akta kontroli str. 799, 847-883)

Ogółem w latach 2016-2020 (do 31 maja 2020 r.) przeprowadzono 199 kontroli przestrzegania przepisów o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym,

¹⁶ Dalej: IOŚ lub Inspekcja.

¹⁷ Kontrola nr WIOS-KIELC 313/2017.

¹⁸ Kontrola nr WIOS-KIELC 284/2017.

¹⁹ Kontrola nr WIOS-KIELC 254/2019.

²⁰ Kontrola nr WIOS-KIELC 387/2019.

²¹ Kontrola nr WIOS-KIELC 102/2018.

bateriach i akumulatorach, recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, gospodarce opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi. Realizację zarządzeń pokontrolnych sprawdzono w 16 z nich²², w tym w 11 zakładach przetwarzania ZSEE lub zużyte baterie i akumulatory²³.

(akta kontroli str. 799, 801-843, 884)

Analiza dokumentacji pokontrolnej pięciu losowo wybranych kontroli²⁴ wykazała, że wszystkie podmioty, do których skierowano zarządzenia pokontrolne, poinformowały WIOŚ o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu wskazanych naruszeń. Cztery podmioty przekazały informację o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych w wyznaczonym terminie, natomiast jeden przedsiębiorca złożył ją z siedmiodniowym opóźnieniem, przy czym – jak wynika z wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora – dokumenty potwierdzające realizację zarządzenia pokontrolnego²⁵ dostarczono do WIOŚ przed upływem wskazanego w nim terminu.

(akta kontroli str. 705, 885-921)

W wyniku analizy pięciu losowo wybranych protokołów kontroli²⁶ stwierdzono, że w czterech przypadkach data ostatniego dnia pobytu inspektora WIOŚ w kontrolowanym zakładzie była zarówno datą zakończenia kontroli, jak i datą podpisania protokołu kontroli. W jednym przypadku, ze względu na wprowadzenie na terenie Polski stanu zagrożenia epidemicznego, a następnie stanu epidemii, podpisanie protokołu kontroli nastąpiło po 38 dniach od daty zakończenia kontroli. Kontrolę zakończono 31 marca 2020 r., tj. po 46 dniach od ostatniego dnia pobytu inspektora WIOŚ w zakładzie.

(akta kontroli str. 844)

1.2. W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność prowadziło²⁷: 998 wprowadzających pojazdy²⁸, 39 przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu²⁹ oraz po jednym przedsiębiorcy prowadzącym punkt zbierania pojazdów i strzępiarki³⁰.

Kontroli planowych przestrzegania przepisów ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. w recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji³¹ (dalej: ustawa o recyklingu pojazdów) wykonano: 41 w 2016 r., 10 w 2017 r., dwie w 2018 r. i jedną w 2019 r. – łącznie 54 kontrole planowe, w tym 47 w podmiotach objętych tą ustawą. Kontroli pozaplanowych przeprowadzono: po osiem w 2016 r. i 2017 r., 16 w 2018 r., dziewięć w 2019 r.; łącznie 41 kontroli pozaplanowych, w tym siedem w podmiotach objętych ww. ustawą.

W trzech kontrolach prowadzonych w podmiotach objętych ustawą o recyklingu pojazdów stwierdzono nieprawidłowości. Polegały one na naruszeniu przepisów dotyczących: minimalnych wymagań dla stacji demontażu pojazdów, sprawozdawczości, prowadzenia ewidencji zaświadczeń, unieważniania

²² Uwzględniono kontrole, w których jednym z celów kontrolnych była kontrola realizacji zarządzeń pokontrolnych.

²³ Realizację zarządzeń pokontrolnych weryfikowano w zakładach przetwarzania w trakcie corocznych kontroli w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o zużytych sprzęcie oraz ustawy o bateriach i akumulatorach.

²⁴ Kontrole nr WIOS-KIELC 17/2017, WIOS-KIELC 229/2017, WIOS-KIELC 38/2018, WIOS-KIELC 353/2018 i WIOS-KIELC 83/2019.

²⁵ Zarządzenie pokontrolne IK.703.0.17.5.2017.ZA.KZ z 15 lutego 2017 r.

²⁶ Kontrole nr WIOS-KIELC 281/2016, WIOS-KIELC 304/2017, WIOS-KIELC 106/2018, WIOS-KIELC 254/2019 i WIOS-KIELC 74/2020.

²⁷ Według stanu na 1 czerwca 2020 r.

²⁸ WIOŚ nie miał danych o liczbie wprowadzających pojazdy na koniec lat 2016-2019.

²⁹ Na koniec 2016 r. przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu, funkcjonujących na terenie działania WIOŚ, było 41, 2017 r. – 40, 2018 r. i 2019 r. – 39.

³⁰ W latach 2016-2019 (na koniec każdego roku) na terenie działania WIOŚ, działalność prowadziło dwóch przedsiębiorców prowadzących punkty zbierania pojazdów oraz jeden przedsiębiorca prowadzący strzępiarki.

³¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1610, ze zm.

dokumentów i tablic rejestracyjnych przyjmowanego pojazdu oraz wydawania zaświadczeń o demontażu pojazdu.

(akta kontroli str. 783, 787, 791, 799, 801-811, 922-943)

W latach 2016-2019 przeprowadzono 50 kontroli przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu. Analiza dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli³² wykazała, że w ramach wszystkich tych kontroli zbadano wywiązywanie się przez przedsiębiorców prowadzących stacje demontażu z obowiązków wymienionych w: art. 21 ust. 1, art. 24 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 26, art. 28 ust. 1 oraz art. 30 ustawy o recyklingu pojazdów. Przedsiębiorcy nie byli zobowiązani do uiszczenia opłaty, o której w mowa w art. 28a ust. 1 ustawy o recyklingu pojazdów, gdyż osiągnęli wymagany poziom odzysku i recyklingu odpadów pochodzących z pojazdów wycofanych z eksploatacji. Wszystkie kontrole poddane analizie obejmowały oględziny procesu demontażu oraz miejsc magazynowania odpadów. W dwóch kontrolach zbadano wywiązywanie się przedsiębiorcy z obowiązku przekazywania zużytych baterii samochodowych kwasowo-ołowiowych i zużytych akumulatorów samochodowych kwasowo-ołowiowych zbierającemu zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub prowadzącemu zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, spełniającemu wymagania, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach³³. W dokumentacji pozostałych trzech kontroli nie było zapisu potwierdzającego sprawdzenie realizacji tego obowiązku. Z wyjaśnień Koordynatora Działu do Walki z Szarą Strefą w Wydziale Inspekcji oraz starszego inspektora WIOŚ wynika, że przestrzeganie art. 21 ust. 2 ustawy o recyklingu pojazdów sprawdzano na podstawie analizy ewidencji odpadów, która jak wynika z ustaleń kontrolnych była prowadzona prawidłowo. Inspektorzy WIOŚ dodali, że *w przypadku niespełnienia przedmiotowego obowiązku zostałoby to wykazane jako nieprawidłowość*. W trakcie kontroli nie sprawdzano pobierania opłat za przyjęcie pojazdu do demontażu w przypadkach wskazanych w art. 23 ust. 4 ustawy o recyklingu pojazdów. Z wyjaśnień Naczelnika Wydziału Inspekcji wynika, że na podstawie ww. przepisu prowadzący stację demontażu może pobrać opłatę (nie jest to obowiązek). Naczelnik wyjaśniła również, że *dowolność opłaty pozostaje pomiędzy prowadzącym stację demontażu a właścicielem pojazdu i nie podlega weryfikacji przez WIOŚ*. *Z doświadczenia inspekcyjnego wynika, że wszystkie stacje demontażu płacą właścicielom za oddane pojazdy. Nigdy żadna stacja nie pobierała opłat za przyjęcie pojazdu do demontażu, co wynika z mechanizmów ekonomicznych*.

(akta kontroli str. 787, 965-967, 976-980, 1787)

W okresie objętym kontrolą, przed wydaniem pozwolenia na wytwarzanie odpadów w związku z prowadzeniem stacji demontażu, WIOŚ przeprowadził trzy kontrole instalacji, obiektów budowlanych lub ich części dotyczące spełniania wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 28 lipca 2005 r. w sprawie minimalnych wymagań dla stacji demontażu oraz sposobu demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji³⁴. W wyniku tych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższym zakresie.

(akta kontroli str. 987-1012)

W latach 2016-2019 przeprowadzono jedną kontrolę przedsiębiorcy prowadzącego punkt zbierania pojazdów, w ramach której sprawdzono wywiązywanie się z obowiązków wymienionych w art. 24 i art. 33-35 ustawy o recyklingu pojazdów za lata 2013-2015 oraz przeprowadzono oględziny miejsca magazynowania odpadów.

³² Protokoły kontroli nr WIOŚ-KIELC 193/2016, 295/2016, 148/2017, 153/2017 i 83/2019.

³³ Dz. U. z 2019 r. poz. 521, ze zm.

³⁴ Dz. U. Nr 143, poz. 1206, ze zm.

W trakcie kontroli nie badano zapewnienia przez przedsiębiorcę bezpiecznego dla środowiska i zdrowia ludzi zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji³⁵. W dokumentacji kontrolnej brak zapisu wskazującego na zweryfikowanie obowiązku przyjęcia części samochodów osobowych usuniętych w trakcie naprawy. Starszy inspektor WIOŚ przeprowadzający kontrolę wyjaśnił: *sprawdzenie przepisu art. 23a ustawy o recyklingu pojazdów (...) nie należy do obowiązków WIOŚ, gdyż odnosi się do uprawnień stacji demontażu w stosunku do właścicieli warsztatów samochodowych. Ponadto za naruszenie niniejszego przepisu brak jest sankcji karnych.*

(akta kontroli str. 787, 965-967, 977, 1787)

W latach 2016-2019 przeprowadzono trzy kontrole wprowadzających pojazdy. We wszystkich tych kontrolach sprawdzano zapewnienie przez przedsiębiorcę sieci zbierania pojazdów³⁶. Wywiązywanie się z obowiązku sporządzenia rocznego sprawozdania o produktach, opakowaniach i o gospodarowaniu odpadami z nich powstającymi zbadano u jednego wprowadzającego. U pozostałych przedsiębiorców nie skontrolowano realizacji tego obowiązku, ponieważ – jak wynika z wyjaśnień starszego inspektora WIOŚ – kontrole te podjęto na wniosek GIOŚ i przeprowadzono we wnioskowanym zakresie dotyczącym pochodzenia pojazdów i nielegalnego demontażu pojazdów.

Kontrole wprowadzających pojazdy – jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor – *polegają w głównej mierze na sprawdzeniu wywiązywania się przez wprowadzających pojazdy (sprzedawców pojazdów M1 i N1, gdyż na terenie województwa świętokrzyskiego nie ma producentów pojazdów) z obowiązku zapewnienia sieci zbierania pojazdów, obejmującej terytorium kraju. (...) kontrole takich podmiotów polegają jedynie na sprawdzeniu wymagań formalnych, których realizacja bądź zaniechanie nie ma bezpośredniego wpływu na stan środowiska. Z punktu widzenia ochrony środowiska zasadnym wydaje się kładzenie nacisku na kontrole bezpośrednio wpływające na ludzi i środowisko, np. kontrole interwencyjne w zakresie zakopywania odpadów, nielegalnego zbierania i przetwarzania odpadów, spalania, porzucania odpadów. Biorąc niniejsze pod uwagę, WIOŚ w Kielcach jako działania priorytetowe przy typowaniu podmiotów do kontroli brał pod uwagę potencjalne oddziaływanie na ludzi i środowisko oraz możliwości organizacyjne i kadrowe Inspektoratu.*

W okresie objętym kontrolą nie prowadzono kontroli strzępiarek oraz kontroli na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy o recyklingu pojazdów.

(akta kontroli str. 787, 965-967, 977, 1787, 2660)

1.3. W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność prowadziło³⁷: 189 wprowadzających sprzęt elektryczny i elektroniczny (dalej: SEE) lub autoryzowanych przedstawicieli, 85 zbierających zużyty sprzęt, dwa podmioty prowadzące zakłady przetwarzania ZSEE, trzy podmioty prowadzące działalność w zakresie recyklingu³⁸, trzy podmioty prowadzące działalność w zakresie innych niż recykling procesu odzysku³⁹.

³⁵ Przedsiębiorca prowadził punkt zbierania pojazdów do 8 stycznia 2016 r., kontrolę prowadzono od 19 lutego do 1 marca 2016 r.

³⁶ Wszyscy wprowadzający pojazdy zapewnili sieć zbierania pojazdów.

³⁷ Na dzień 1 czerwca 2020 r. Na koniec pozostałych lat objętych kontrolą, WIOŚ nie miał danych o liczbie podmiotów funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE na terenie województwa świętokrzyskiego, za wyjątkiem liczby podmiotów prowadzących zakłady przetwarzania zużytego sprzętu (na koniec lat 2016-2018 były trzy podmioty prowadzące zakłady przetwarzania, na dzień 31 grudnia 2019 r. – dwa). Według informacji dostępnych w WIOŚ na obszarze województwa świętokrzyskiego nie funkcjonowała organizacja odzysku SEE.

³⁸ Dwa z nich to zakłady przetwarzania, które prowadziły również działalność w zakresie recyklingu ZSEE.

³⁹ Jeden z nich to zakład przetwarzania, który prowadził również działalność w zakresie innych niż recykling procesu odzysku.

W 2016 r. zrealizowano 11 kontroli przestrzegania przepisów o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, w 2017 r. – 19, w 2018 r. – 11, w 2019 r. – pięć i w 2020 r. (do 30 maja) – cztery, w tym kontroli planowych odpowiednio: osiem, 16, 10, dwie i trzy. Kontrole te prowadzono w zakładach przetwarzania⁴⁰ oraz w innych podmiotach podlegających ustawie z dnia 11 września 2015 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym⁴¹. Nieprawidłowości stwierdzono w 27 kontrolach. Naruszenia w zakładach przetwarzania ZSEE dotyczyły m.in. posiadania wymaganego wyposażenia oraz sprawozdawczości. Nieprawidłowości w kontrolach pozaplanowych przeprowadzonych na wniosek o interwencję lub wniosek o podjęcie kontroli w podmiotach zbierających ZSEE polegały w szczególności na: nieprowadzeniu ewidencji odpadów, gromadzeniu odpadów w sposób nieselektywny i nieuporządkowany, zbieraniu lub przetwarzaniu odpadów bez wymaganego zezwolenia, niesporządzeniu i nieprzedłożeniu Głównemu Inspektorowi sprawozdań o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania ZSEE, umieszczaniu zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami.

(akta kontroli str. 783-786, 788, 793, 796-799, 812-825, 944-957)

W latach 2016-2019 przeprowadzono siedem kontroli wprowadzających SEE⁴². Analiza dokumentacji czterech kontroli⁴³ wykazała, że wprowadzający SEE powierzyli organizacjom odzysku obowiązki, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 3, art. 18 ust. 1, art. 19 ust. 1, art. 20 ust. 1, art. 21 ust. 1, art. 23 ust. 1 oraz art. 27 ustawy o zużytych sprzęcie⁴⁴. W trakcie kontroli, jeżeli sprzęt znajdował się w magazynie, sprawdzano wywiązywanie się przez wprowadzających SEE z obowiązków dotyczących dołączania do sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych informacji o zakazie umieszczania zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami, oznakowania sprzętu symbolem selektywnego zbierania, opracowania i przekazania informacji o ponownym użyciu i przetwarzaniu zużytego sprzętu⁴⁵. W jednym z protokołów kontroli⁴⁶ nie było informacji o sposobie realizacji obowiązku, o którym mowa w art. 13 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o zużytych sprzęcie. Podczas kontroli wprowadzających SEE badano realizację obowiązków, o których mowa w art. 12 ust. 1 oraz art. 22 ust. 1 ww. ustawy (w jednym z czterech protokołów kontroli objętych badaniem⁴⁷ nie udokumentowano prowadzenia dodatkowej ewidencji obejmującej informacje o masie wprowadzonego do obrotu sprzętu). Prowadzący kontrolę inspektor WIOŚ wyjaśnił: *Dodatkowa ewidencja odpadów była prowadzona przez kontrolowany zakład i zostało to sprawdzone podczas kontroli, jednak w protokole kontroli nie został umieszczony taki zapis. (...) kontrolowany posiadał zawartą umowę z organizacją odzysku, która m.in. przejęła obowiązek w zakresie sprawozdawczości. Przedsiębiorca w zawartej umowie zobowiązał się do przekazywania do organizacji odzysku informacji na temat masy wprowadzanego na rynek sprzętu w związku z powyższym zmuszony był on prowadzić w tym zakresie dodatkową ewidencję, co zostało zweryfikowane. W przypadku nieprowadzenia takiej ewidencji zostałoby to wykazane w protokole kontroli jako nieprawidłowość. (...) W trakcie kontroli poddano oględzinom wybrany losowo sprzęt dostępny*

⁴⁰ W dwóch zakładach przetwarzania na przełomie 2018/2019 i 2019/2020 skontrolowano realizację obowiązków wynikających z ustawy o ZSEE, w tym związanych z prowadzeniem działalności w zakresie recyklingu.

⁴¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 1895, ze zm. (dalej: ustawa o zużytych sprzęcie).

⁴² W dwóch kontrolach (nr WIOS-KIELC 154/2016 i 102/2018) stwierdzono, że przedsiębiorcy nie wprowadzali do obrotu SEE. Z protokołu kontroli nr WIOS-KIELC 280/2016 wynika, że odstąpiono od podjęcia czynności kontrolnych, ponieważ podmiot nie prowadził działalności na terenie województwa świętokrzyskiego.

⁴³ Kontroli nr WIOS-KIELC 281/2016, 304/2017, 5/2018 i 106/2018.

⁴⁴ Jeden podmiot nie powierzył organizacji odzysku realizacji obowiązku, o którym mowa w art. 27 ustawy o zużytych sprzęcie. Podmiot od kilku lat nie wprowadzał do obrotu SEE (kontrola nr 304/2017).

⁴⁵ Tj. z obowiązków, o których mowa w art. 12 ust. 1, art. 13 ust. 1 pkt 1 i 2, art. 13 ust. 2 pkt 1 i 2, art. 14 ust. 1, art. 17 ust. 1 ustawy o zużytych sprzęcie.

⁴⁶ W protokole kontroli nr WIOS-KIELC 106/2018.

⁴⁷ W protokole kontroli nr WIOS-KIELC 106/2018.

w magazynie. W wyniku przeprowadzonych czynności stwierdzono, iż przedmiotowe informacje są załączane do wprowadzanego na rynek sprzętu. Jednak w protokole kontroli nie został umieszczony taki zapis (...) w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w tym zakresie zostałyby to wskazane w protokole kontroli jako nieprawidłowość.

NIK zauważa, że zgodnie z wytycznymi zawartymi w *Informatycznym Systemie Kontroli Inspekcji Ochrony Środowiska*⁴⁸, w protokole kontroli zawiera się nie tylko stwierdzone nieprawidłowości i naruszenia, ale również informacje o sposobie realizacji obowiązków wynikających z przepisów.

(akta kontroli str. 788, 968-970, 982, 1033, 1787)

W roku 2016 i 2017, Wojewódzki Inspektor wywiązał się z obowiązku, o którym mowa w art. 86 ust. 1 ustawy o zużyтым sprzęcie, tj. przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania ZSEE⁴⁹. W 2018 r. przeprowadzono jedną kontrolę zakładu przetwarzania zużytego sprzętu⁵⁰, w 2019 r. – dwie⁵¹.

(akta kontroli str. 812-825, 1468-1483, 1494-1669, 1787)

Analiza dokumentacji pięciu kontroli zakładów przetwarzania ZSEE⁵² wykazała, że podczas kontroli badano wywiązywanie się przez zakład z obowiązku nieodpłatnego przyjmowania zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych od zbierających zużyty sprzęt, w przypadku zawarcia umowy, o której mowa w art. 23 ust. 1 ustawy o zużyтым sprzęcie; posiadania wymaganego sprzętu; wydawania wprowadzającemu SEE, z którym zakład zawarł umowę, zaświadczenia o zużyтым sprzęcie; prowadzenia rocznego audytu zewnętrznego⁵³ oraz sporządzania rocznego sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami⁵⁴. Oględziny miejsc magazynowania odpadów przeprowadzono w pięciu zakładach przetwarzania, a oględziny procesu przetwarzania w czterech z nich⁵⁵. W trakcie jednej z tych kontroli⁵⁶ przeprowadzono próby wydajności linii do demontażu i sprzętu chłodniczego, linii do przetwarzania elementów zawierających metale nieżelazne, linii do przetwarzania baterii i akumulatorów oraz linii kompaktowej do separacji optycznej, indukcyjnej, prądowo-wirowej i magnetycznej.

(akta kontroli str. 968-970, 976, 980, 1527-1552, 1591-1621, 1653-1669, 1787)

W ramach czterech kontroli zakładów przetwarzania ZSEE prowadzących również działalność w zakresie recyklingu lub innych niż recykling procesów odzysku⁵⁷ zbadano wywiązywanie się z obowiązków wynikających z art. 55-58 ustawy

⁴⁸ Przekazanymi do stosowania przez Głównego Inspektora pismem nr DliO/073-29/2009 z 25 stycznia 2010 r. (dalej: wytyczne do ISK).

⁴⁹ Zarówno w 2016 r., jak i w 2017 r., skontrolowano cztery zakłady przetwarzania ZSEE.

⁵⁰ Nie skontrolowano zakładu przetwarzania ZSEE, który był wpisany do BDO, pomimo że miał uchyloną decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na przetwarzanie zużytego sprzętu i posiadał instalację umożliwiającą przetworzenie zużytego sprzętu. Nie skontrolowano również dwóch zakładów przetwarzania ZSEE, wobec których istniał obowiązek ich skontrolowania. Kontrolę w tych zakładach przeprowadzono w okresie od 21 grudnia 2018 r. do 19 marca 2019 r.

⁵¹ Uwzględniono kontrole dwóch zakładów przetwarzania ZSEE, które prowadzono od 21 grudnia 2018 r. do 19 marca 2019 r. (okresem objętym kontrolą był rok 2017). W 2019 r. WIOŚ nie skontrolował za rok 2018 trzech zakładów przetwarzania zużytego sprzętu. Kontrolę w jednym z tych zakładów przeprowadzono w okresie od 23 grudnia 2019 r. do 28 lutego 2020 r., w pozostałych dwóch w okresie od 21 grudnia 2019 r. do 12 marca 2020 r.

⁵² Tj. Kontroli nr WIOS-KIELC 229/2017, WIOS-KIELC 352/2018, WIOS-KIELC 353/2018, WIOS-KIELC 406/2019 i WIOS-KIELC 409/2019.

⁵³ W kontrolach prowadzonych od 2018 r. Obowiązek, o którym mowa w art. 66 ustawy o zużyтым sprzęcie wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2017 r.

⁵⁴ Tj. z obowiązków, o których mowa w art. 49, art. 51, art. 53, art. 66 ustawy o zużyтым sprzęcie oraz art. 75 ust. 1 pkt 2 ustawy o odpadach.

⁵⁵ W jednym zakładzie nie dokonano oględzin procesu przetwarzania ZSEE, ponieważ w dniu oględzin nie prowadzono przetwarzania zużytego sprzętu (kontrola nr WIOS-KIELC 352/2018).

⁵⁶ Kontroli nr WIOS-KIELC 353/2018.

⁵⁷ W ramach kontroli nr WIOS-KIELC 353/2018, WIOS-KIELC 354/2018, WIOS-KIELC 405/2019 i WIOS-KIELC 406/2019.

o użytym sprzęcie oraz art. 50 ust. 1-3 i art. 75 ust. 1 pkt 2 ustawy o odpadach, przy czym w dwóch protokołach kontroli⁵⁸ nie było informacji odnoszącej się do realizacji obowiązku przechowywania zaświadczeń potwierdzających recykling lub inny proces odzysku. Koordynator Działu Kontroli Gospodarowania Odpadami wyjaśniła, że *brak zapisu w treści protokołu ustaleń odnośnie okresu przechowywania zaświadczeń nie świadczy jednoznacznie o tym, że nie sprawdzano tego zagadnienia. (...) brak nieprawidłowości nie zawsze znajduje odzwierciedlenia w zapisach protokołu. (...) obowiązkowe jest wykazywanie i dokumentowanie nieprawidłowości. Ponadto kontrole przeprowadzone na przełomie 2019/2020 roku, udokumentowane protokołem kontroli nr WIOS-KIELC 405/2019 i WIOS-KIELC 406/2019 potwierdziły realizację przez podmiot tego obowiązku. Wszystkie ww. kontrole obejmowały oględziny miejsca magazynowania odpadów oraz procesu recyklingu lub innego niż recykling procesu odzysku.*

(akta kontroli str. 968-970, 980, 1602-1669)

1.4. W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność prowadziło⁵⁹: 1158 wprowadzających baterie i akumulatory i jeden podmiot prowadzący zakłady przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów⁶⁰. Inspektorat nie miał danych dotyczących podmiotów zbierających zużyte baterie i akumulatory, prowadzących miejsca odbioru oraz podmiotów pośredniczących.

Koordynator Działu Gospodarowania Odpadami w Wydziale Inspekcji wyjaśniła, że WIOŚ nie prowadzi odrębnych rejestrów podmiotów gospodarujących odpadami. *Na potrzeby planowania działań kontrolnych korzystano z rejestru prowadzonego przez GIOŚ, a od momentu utworzenia BDO dane pozyskiwane są z tej bazy, jednak wymagają indywidualnej weryfikacji.* Rejestr BDO nie uwzględnia wszystkich działalności, tj.: prowadzących miejsca odbioru, zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory, prowadzących punkty serwisowe, lub liczba podmiotów podawana jest sumarycznie, np. wprowadzających sprzęt i autoryzowanych przedstawicieli oraz przedsiębiorców prowadzących recykling i inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych. Koordynator wyjaśniła również, że *przepisy ustawy o IOŚ, czy ustawy o odpadach, nie obligują organów IOŚ do prowadzenia odrębnych rejestrów zawierających dane o podmiotach prowadzących poszczególne rodzaje działalności gospodarczej, a ustawodawca taki obowiązek nałożył na marszałków województw.*

Wojewódzki Inspektor dodał, że informacje dotyczące podmiotów zbierających zużyte baterie i akumulatory, prowadzących miejsca odbioru są dostępne w wykazach publikowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego⁶¹. Część kontroli była przeprowadzana w związku z wpływającymi interwencjami lub nieprawidłowościami wykazanymi podczas kontroli prowadzonych przez ww. Urząd. Również wytyczne GIOŚ do cyklu kontrolnego zbierających zużyte baterie i akumulatory wskazywały jakie rodzaje zakładów powinny być skontrolowane.

Zdaniem NIK, wiedza o podmiotach prowadzących działalność na terenie województwa jest niezbędna do prawidłowego i skutecznego sprawowania nadzoru nad podmiotami wprowadzającymi na rynek krajowy produkty i produkty

⁵⁸ Protokoły kontroli nr WIOS-KIELC 353/2018 i WIOS-KIELC 354/2018.

⁵⁹ Na dzień 1 czerwca 2020 r. WIOŚ nie miał danych o liczbie podmiotów objętych ustawą o bateriach i akumulatorach działających na terenie województwa świętokrzyskiego na koniec pozostałych lat objętych kontrolą, za wyjątkiem liczby podmiotów prowadzących zakład przetwarzania.

⁶⁰ Podmiot ten prowadził (w dwóch lokalizacjach) działalność zarówno w zakresie przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów, jak i przetwarzania zużytego sprzętu. Z informacji WIOŚ wynika, że był jedynym podmiotem prowadzącym w okresie objętym kontrolą zakłady przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów.

⁶¹ <http://bip.sejmik.kielce.pl/38-rejestry-ewidencje-archiwa/4032-wykaz-z-zakresu-zuzytych-baterii-i-akumulatorow.html>.

w opakowaniach oraz gospodarujących odpadami poużytkowymi i odpadami opakowaniowymi.

(akta kontroli str. 783, 784, 800, 2660, 2661)

W 2016 r. zrealizowano osiem kontroli przestrzegania przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach, w 2017 r. – cztery, w 2018 r. – dziewięć, w 2019 r. – dziewięć i w 2020 r. (do 30 maja) – dwie, w tym kontroli planowych odpowiednio: osiem, cztery, siedem, sześć i dwie. Kontrolami objęto wprowadzających baterie i akumulatory, zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory oraz zakłady przetwarzania. Nieprawidłowości stwierdzono w 14 kontrolach. Wśród nich były: naruszenia przepisów dotyczących prowadzenia ewidencji, sprawozdawczości, oznakowania baterii lub akumulatorów, przekazywania zużytych baterii prowadzącemu zakład przetwarzania, przetwarzania zużytych baterii oraz powstających z nich odpadów w sposób bezpieczny dla środowiska i zdrowia ludzi. Nieprawidłowości w kontrolach pozaplanowych przeprowadzonych na wniosek lub w ramach ogólnopolskiego cyklu kontrolnego dotyczącego przestrzegania przez podmioty zbierające zużyte baterie i akumulatory przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach polegały w szczególności na: niewłaściwym magazynowaniu zużytych baterii i zużytych akumulatorów, zbieraniu odpadów bez wymaganego zezwolenia, gospodarowaniu odpadami niezgodnie z posiadanym zezwoleniem, nieprowadzeniu ewidencji odpadów oraz niesporządzeniu rocznego sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami.

(akta kontroli str. 789, 794, 799, 822, 825-835, 958-961)

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono 13 kontroli wprowadzających baterie i akumulatory. Analiza dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli⁶² wykazała, że dwóch wprowadzających większość swoich obowiązków powierzyło organizacjom odzysku. U tych podmiotów, podobnie jak i u trzech pozostałych, zbadano wywiązywanie się z obowiązku umieszczenia numeru rejestrowego na dokumentach związanych z obrotem bateriami i akumulatorami oraz prowadzenia ewidencji obejmującej informacje o rodzaju i masie wprowadzanych do obrotu baterii i akumulatorów. Podczas kontroli podmiotów samodzielnie wykonujących obowiązki wynikające z ustawy o bateriach i akumulatorach, sprawdzano m.in. oznakowanie baterii lub akumulatorów wprowadzanych do obrotu, umowy zawarte ze zbierającym zużyte baterie lub zużyte akumulatory (dotyczy przenośnych baterii lub akumulatorów) oraz z prowadzącym zakład przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów, osiąganie poziomów zbierania, sporządzanie sprawozdań i finansowanie publicznych kampanii edukacyjnych.

(akta kontroli str. 789, 825-835, 971-973, 1787)

W roku 2016 i 2017 Wojewódzki Inspektor wywiązał się z obowiązku, o którym mowa w art. 71b ustawy o bateriach i akumulatorach, tj. przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów. Kontrole w zakładach przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów za 2017 r. przeprowadzono od 21 grudnia 2018 r. do 19 marca 2019 r., a za 2018 r. – od 21 grudnia 2019 r. do 12 marca 2020 r.

(akta kontroli str. 822, 825-835, 1468-1483, 1512-1552, 1578-1590, 1602-1669)

Z analizy dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli zakładów przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów⁶³ wynika, że inspektorzy WIOŚ podczas

⁶² Kontroli nr WIOS-KIELC 281/2016, WIOS-KIELC 301/2017, WIOS-KIELC 5/2018, WIOS-KIELC 106/2018 i WIOS-KIELC 95/2018.

⁶³ Kontroli nr WIOS-KIELC 251/2016, WIOS-KIELC 229/2017, WIOS-KIELC 353/2018, WIOS-KIELC 82/2019 i WIOS-KIELC 121/2019.

kontroli sprawdzali⁶⁴ wywiązywanie się z obowiązków: przetwarzania i recyklingu zużytych baterii lub zużytych akumulatorów w sposób bezpieczny dla środowiska i zdrowia ludzi; bezpłatnego przyjmowania zużytych baterii i akumulatorów od wprowadzającego baterie lub akumulatory; prowadzenia ewidencji zaświadczeń oraz ewidencji obejmującej informacje o rodzaju i masie przyjętych do przetwarzania zużytych baterii i zużytych akumulatorów, rodzaju i masie przetworzonych zużytych baterii i zużytych akumulatorów, osiągniętych poziomach recyklingu i osiągniętych poziomach wydajności recyklingu; sporządzania sprawozdań wymaganych art. 64 ust. 5 ustawy o bateriach i akumulatorach, wydawania wprowadzającemu baterie lub akumulatory zaświadczeń o przetworzonych zużytych bateriach lub zużytych akumulatorach. Kontrole w zakładach przetwarzania obejmowały oględziny procesu przetwarzania⁶⁵ i miejsca magazynowania odpadów.

(akta kontroli str. 971-973, 981, 1468-1483, 1527-1552, 1602-1621, 1787)

W okresie objętym kontrolą przeprowadzono osiem kontroli zbierających zużyte baterie lub zużyte akumulatory. Z badania dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli⁶⁶ wynika, że w ramach kontroli sprawdzano wywiązywanie się z obowiązków: ewidencyjnych i sprawozdawczych, przekazania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów prowadzącemu zakład przetwarzania, sporządzania zaświadczeń o zebranych zużytych bateriach przenośnych lub zużytych akumulatorach przenośnych, oraz dokonywano oględzin miejsca magazynowania odpadów⁶⁷.

(akta kontroli str. 789, 971-973, 1787)

1.5. W 2020 r. na terenie województwa świętokrzyskiego działalność prowadziło⁶⁸ 12 przedsiębiorców prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych oraz 1828 wprowadzających produkty w opakowaniach.

W 2016 r. zrealizowano cztery kontrole przestrzegania przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi⁶⁹, w 2017 r. i 2018 r. – po siedem, w 2019 r. – jedną i w 2020 r. (do 30 maja) – dwie, w tym kontroli planowych odpowiednio: cztery, sześć, sześć, zero i jedna. Kontrolami objęto przedsiębiorców prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych oraz wprowadzających produkty w opakowaniach. Nieprawidłowości stwierdzono w dziewięciu kontrolach. Naruszenia polegały na niewywiązywaniu się z obowiązków m.in. prowadzenia ewidencji, sprawozdawczości, przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego i gospodarowania odpadami zgodnie z posiadanym zezwoleniem lub ich nierzetelnej realizacji.

(akta kontroli str. 784-786, 790, 792, 836-843, 962-964)

Analiza dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli⁷⁰ z 10 przeprowadzonych w latach 2016-2020 (do 30 maja) w podmiotach wprowadzających produkty w opakowaniach wykazała, że wszyscy wprowadzający powierzyli organizacjom

⁶⁴ Pod warunkiem, że w zakładzie w okresie kontrolowanym prowadzono przetwarzanie zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

⁶⁵ Kontrola nr WIOS-KIELC 229/2017 nie obejmowała oględzin procesu przetwarzania, ponieważ w dniu oględzin nie przetwarzano zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

⁶⁶ Kontrole nr WIOS-KIELC 42/2018, WIOS-KIELC 178/2018, WIOS-KIELC 353/2018, WIOS-KIELC 66/2019 i WIOS-KIELC 324/2019.

⁶⁷ Nie weryfikowano realizacji niektórych obowiązków w przypadkach, kiedy zbierający zużyte baterie lub akumulatory nie miał zawartej umowy z wprowadzającym baterie lub akumulatory, lub z podmiotem pośredniczącym, lub gdy podmiot nie zbierał zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

⁶⁸ Na dzień 1 czerwca 2020 r. WIOŚ nie miał danych o liczbie podmiotów objętych ustawą o opakowaniach działających na terenie województwa świętokrzyskiego na koniec pozostałych lat objętych kontrolą.

⁶⁹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1114 (dalej: ustawa o opakowaniach).

⁷⁰ Kontrole nr WIOS-KIELC 51/2016, WIOS-KIELC 69/2017, WIOS-KIELC 87/2017, WIOS-KIELC 5/2018 i WIOS-KIELC 38/2018.

odzysku część swoich obowiązków wynikających z ustawy o opakowaniach (np. prowadzenie publicznych kampanii edukacyjnych, zapewnienie odzysku odpadów opakowaniowych). Podczas kontroli zbadano ewidencję i sprawozdawczość.

(akta kontroli str. 790, 836-843, 974, 975, 979, 984, 1787)

Z badania dokumentacji pięciu losowo wybranych kontroli⁷¹ z 11 przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą w podmiotach prowadzących recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych wynika, że podczas kontroli dokonano oględzin procesu recyklingu lub odzysku oraz miejsc magazynowania odpadów⁷², a także zweryfikowano dokumenty potwierdzające recykling lub inny niż recykling proces odzysku odpadów opakowaniowych. W ramach dwóch kontroli zbadano prowadzenie rocznego audytu zewnętrznego. W pozostałych trzech przypadkach, w protokołach kontroli nie było informacji odnoszącej się do realizacji obowiązku, o którym mowa w art. 46 ustawy o opakowaniach. Inspektor WIOŚ prowadzący dwie z tych kontroli (WIOS-KIELC 137/2017 i WIOS-KIELC 144/2017) wyjaśnił, że w trakcie kontroli uzyskał od przedsiębiorcy ustną informację o tym, że audyt został przeprowadzony w ustawowym terminie, i że podmiot oczekuje na sprawozdanie z audytu. Z wyjaśnień inspektora WIOŚ wynika również, że przesłane do WIOŚ sprawozdania z audytów potwierdziły przekazane w trakcie kontroli informacje. Inspektor WIOŚ prowadzący kontrolę WIOS-KIELC 87/2018 wyjaśnił, że *kontrolowany podmiot nie okazał potwierdzenia przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego (...). W toku kontroli kontrolowany został poinformowany o obowiązku realizacji audytu i zobowiązał się do jego niezwłocznego przeprowadzenia. Kontrole w zakładzie zakończono przed dniem 30 kwietnia, tj. ustawowym terminem przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego (...).* Inspektorzy WIOŚ w wyjaśnieniach nie odnieśli się do przyczyn niepodania w protokołach kontroli ww. informacji.

(akta kontroli str. 790, 974, 975, 983, 985, 986, 1787)

W okresie objętym kontrolą nie prowadzono kontroli krzyżowych w podmiotach objętych ustawami o: recyklingu pojazdów, zużytym sprzęcie, bateriach i akumulatorach oraz opakowaniach.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: *takie działania spowodowałyby bardzo poważne ograniczenie możliwości realizacji innych zadań kontrolnych w porównaniu z możliwym do przewidzenia efektem (...). W odniesieniu do pojazdów wycofanych z eksploatacji najistotniejsza jest eliminacja „szarej strefy” i przede wszystkim w tym zakresie są prowadzone działania kontrolne.*

Wskazanie przeprowadzenia co najmniej jednej kontroli krzyżowej zawarto w *Wytycznych do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania ZSEE*⁷³. Zgodnie z jedną podstawowych zasad strategii postępowania kontrolnego przyczyniającą się do skutecznej likwidacji „szarej strefy” jest wykonywanie w miarę możliwości kontroli krzyżowych między wybranymi zakładami przetwarzania, a podmiotami dostarczającymi zebrany zużyty sprzęt i dokonującymi recyklingu lub odzysku odpadów wytworzonych ze zużytego sprzętu. W związku z tym uzasadnione jest podejmowanie tego typu kontroli.

(akta kontroli str. 1017, 1018, 1677, 1678)

⁷¹ Kontrole nr WIOS-KIELC 137/2017, WIOS-KIELC 144/2017, WIOS-KIELC 38/2018, WIOS-KIELC 87/2018 i WIOS-KIELC 388/2019.

⁷² Z protokołu kontroli nr WIOS-KIELC 144/2017 wynika, że niemożliwe było przeprowadzenie oględzin, ponieważ instalacja była rozebrana, ponadto trwały prace związane z rozbiórką części hali, na której prowadzona była działalność związana z przetwarzaniem odpadów.

⁷³ Przekazanych przez Głównego Inspektora do wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska pismem z 9 lutego 2018 r. (znak: DKR/0703-30/18/gj).

1.6. WIOŚ współdziałał w wykonywaniu czynności kontrolnych z innymi organami kontroli. Współdziałanie to obejmowało przekazywanie informacji o wynikach kontroli przeprowadzonych przez Inspektorat oraz wymianę informacji o wynikach kontroli. W ramach tej współpracy, w przypadku stwierdzenia naruszeń przepisów z zakresu ochrony środowiska, WIOŚ, na podstawie art. 17 ust. 1 i 2 ustawy o IOŚ, występował do organów samorządu terytorialnego lub organów administracji rządowej o podjęcie działań zgodnie z ich kompetencjami (np. podjęcie działań w trybie art. 26 ustawy o odpadach w celu usunięcia odpadów z miejsc nieprzeznaczonych do ich składowania lub magazynowania).

Współpraca z Komendą Wojewódzką Policji w Kielcach⁷⁴ polegała na bieżącej wymianie informacji w sprawach dotyczących głównie zwalczania tzw. „szarej strefy” w gospodarce odpadami, dokonywaniu oceny i analizy stanu środowiska, udziale funkcjonariuszy Policji z terenu województwa świętokrzyskiego w kontrolach prowadzonych przez WIOŚ, organizowaniu spotkań roboczych, na których omawiano główne kierunki realizowanych wspólnie działań oraz wypracowywano zasady współdziałania.

WIOŚ też dwukrotnie zainicjował zorganizowanie przez Prokuraturę Okręgową w Kielcach spotkań informacyjno-organizacyjnych dotyczących znowelizowanych przepisów ustaw o IOŚ i o odpadach, w których wzięli udział przedstawiciele z prokuratur rejonowych, jednostek Policji i Straży Pożarnej, Krajowej Administracji Skarbowej oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: *WIOŚ nie współdziałał z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej w sprawach dotyczących gospodarowania odpadami zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i akumulatorów, pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odpadów opakowaniowych, gdyż kontrola podmiotów w tym obszarze wykracza poza zakres zadań przewidzianych do realizacji przez Inspekcję Sanitarną. Ponieważ w latach 2016-2020 WIOŚ nie planował realizowania kontroli sprzedawców detalicznych lub hurtowych oraz dystrybutorów nie doszło do współdziałania z Inspekcją Handlową w zakresie odpadów poużytkowych oraz odpadów opakowaniowych. Inspekcja Handlowa nie zwracała się również do tutaj. Inspektoratu z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli wspólnej.*

(akta kontroli str. 1039, 1040, 1046-1121, 1127, 1140, 1144)

1.7. Zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 4 ustawy o IOŚ, wojewódzki inspektor ochrony środowiska, kierując działalnością Inspekcji na obszarze województwa, dokonuje na obszarze województwa analiz i ocen przestrzegania przepisów, o których mowa w art. 2 ust. 1 tej ustawy. WIOŚ, w formie odrębnych dokumentów, sporządził analizę i ocenę przestrzegania przepisów ustawy o bateriach i akumulatorach za rok 2017, 2018 i 2019. W dokumentach tych zawarto informacje o wynikach kontroli podmiotów działających w systemie gospodarowania bateriami i akumulatorami. W dwóch z nich stwierdzono, że *pełna ocena funkcjonowania systemu gospodarowania zużytymi bateriami i akumulatorami będzie możliwa jedynie po zwiększeniu liczby przeprowadzanych kontroli do poziomu 30 kontroli rocznie, w przypadku przeznaczenia jednego pełnego etatu inspektorskiego do sprawowania kontroli z zakresu przestrzegania przepisów ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach.* Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że analiza i ocena przestrzegania przepisów jest wykonywana na bieżąco, lecz nie przyjmuje formy odrębnego dokumentu (wyjątek stanowią ww. dokumenty). Prowadzenie bieżącej analizy i oceny przestrzegania przepisów ma odzwierciedlenie w przedkładanych Głównemu Inspektorowi, na podstawie art. 5 ust. 4 pkt 5 ustawy o IOŚ, informacjach

⁷⁴ Dalej: KWP.

o realizacji zadań Inspekcji na obszarze województwa świętokrzyskiego. Ponadto treść pism skierowanych do GIOŚ (m.in. pisma przekazującego propozycje zmian przepisów dotyczących uprawnień organów Inspekcji, mających na celu zwalczanie tzw. „szarej strefy”⁷⁵, pisma zawierającego informacje i spostrzeżenia dotyczące realizacji obowiązków nałożonych znowelizowaną ustawą o IOŚ i ustawą o odpadach⁷⁶, pisma dotyczące współpracy z KWP w celu likwidacji nielegalnych praktyk postępowania z odpadami⁷⁷, pisma w sprawie *Raportu o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2018 r.*⁷⁸) dowodzi prowadzenia na bieżąco analiz i ocen przestrzegania przepisów o ochronie środowiska. Wojewódzki Inspektor dodał, że *przepis art. 5 ust. 4 pkt 4 ustawy o IOŚ nie precyzuje czasookresu oraz formy dokonywania na obszarze województwa analiz i ocen przestrzegania przepisów, o których mowa w art. 2 ust. 1 tej ustawy.*

W trakcie kontroli sporządzono *Analizę i ocenę przestrzegania przepisów ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji na obszarze województwa świętokrzyskiego za lata 2016 -2020 oraz Analizę i ocena przestrzegania przepisów ochrony środowiska głównie wynikających z ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach w zakresie przeciwdziałania tzw. szarej strefie” na obszarze województwa świętokrzyskiego za lata 2016 – 2020 w świetle uprawnień wynikających z ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska.*

(akta kontroli str. 1040-1043, 1121-1207, 1216-1467)

W WIOŚ nie monitorowano strumienia odpadów użytkowych i opakowaniowych. Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: *WIOŚ nie ma delegacji prawnej do prowadzenia monitoringu strumienia odpadów wytwarzanych na terenie województwa oraz, że w trakcie kontroli podmiotów (...) sprawdzany jest strumień odpadów kierowanych przez zbierających do zakładu przetwarzania i powstałych w wyniku przetwarzania (...).* Dodał również, że *od czasu uruchomienia bazy BDO (...) i rozpoczęcia prowadzenia ewidencji odpadów od 1 stycznia 2020 r. możliwe jest sprawdzanie przez organy IOŚ umieszczonych w bazie dokumentów (...).* W uzasadnionych przypadkach np. w związku z podejrzeniem nielegalnych praktyk w zakresie obrotu odpadami, *WIOŚ dokonuje analizy zebranych w ten sposób informacji. Dane te są następnie wykorzystywane w działaniach kontrolnych, a także w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa przekazywane są Koordynatorowi ds. ochrony środowiska KWP, który prowadzi dalsze rozpoznanie. Aktualnie, w wyniku tych działań, KWP i WIOŚ rozpoznają istotną sprawę pod kątem potwierdzenia nieprawdy w dokumentach przez zorganizowaną grupę przestępczą działającą na szeroką skalę w zakresie obrotu wieloma rodzajami odpadów (w tym m.in.: ZSEE, bateriami i akumulatorami, odpadami opakowaniowymi) na terenie całej Polski, w tym na terenie województwa świętokrzyskiego.*

(akta kontroli str. 1043)

Działania podejmowane przez WIOŚ w celu poprawy stanu gospodarki odpadami użytkowymi i opakowaniowymi oraz ograniczania tzw. „szarej strefy” to m.in.:

- przeprowadzanie kontroli podmiotów podejrzewanych o prowadzenie nielegalnej działalności w zakresie demontażu pojazdów, przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz niewłaściwego postępowania z odpadami (spalanie, zakopywanie, porzucanie),

⁷⁵ Pismo znak: IK.7021.2.28.2018 z 31 stycznia 2018 r.

⁷⁶ Pismo znak: IK.7021.2.369.2018 z 30 listopada 2018 r.

⁷⁷ Pismo znak: IK.7021.2.376.2019 z 9 września 2019 r.

⁷⁸ Pismo znak: IK.7021.2.151.2019 z 26 kwietnia 2019 r. zawierające m.in. informacje o podejmowanych przez WIOŚ inicjatywach, mających na celu przeciwdziałanie i zwalczanie negatywnych zjawisk w związku z korzystaniem ze środowiska, o utrzymujących się tendencjach i zaobserwowanych nowych negatywnych zjawiskach związanych z korzystaniem ze środowiska.

- dokonywanie rozpoznania zanieczyszczeń w terenie bez ustalonego podmiotu na podstawie własnych ustaleń lub informacji otrzymywanych od organów administracji publicznej, organów ścigania lub osób zgłaszających zanieczyszczenie. Większość potencjalnych miejsc porzucania odpadów (m.in. ZSEE, odpadów opakowaniowych, komunalnych, pochodzących z pojazdów, budowlanych, itp.) ustalona jest na podstawie przeprowadzanych na bieżąco analiz map satelitarnych. W wyniku tych działań wytypowano ponad 500 potencjalnych miejsc porzucenia odpadów. Dotychczas ok. 80 zostało zweryfikowanych w terenie. W większości przypadków potwierdzono porzucenie odpadów tego rodzaju,
- prowadzenie czynności w trybie art. 10b ustawy o IOŚ, polegających głównie na obserwacji i rejestrowaniu przy użyciu środków technicznych, w tym bezzałogowych statków powietrznych, obrazu zdarzeń oraz dźwięku towarzyszącego tym zdarzeniom. Czynności te mają na celu zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa lub wykroczenia. W wyniku tych działań planowane są dalsze czynności kontrolne lub o stwierdzanych nieprawidłowościach powiadamiane są właściwe organy,
- bieżąca weryfikacja i rozpoznania potencjalnych miejsc porzucenia odpadów poprzez inspektorów wyjeżdżających w teren,
- okresowe przekazywanie do GIOŚ propozycji zmian do przepisów ochrony środowiska, głównie do ustawy o odpadach i ustawy o IOŚ,
- całodobowe dyżury inspektorów będących w gotowości do wszelkich wyjazdów interwencyjnych, celem szybkiego reagowania na zaistniałe zdarzenia.

(akta kontroli str. 1043-1045, 1121-1127, 1137-1159, 1208-1214)

1.8. W latach 2016-2020 (do 31 maja) do WIOŚ wpłynęło 80 wniosków o interwencję lub przeprowadzenie kontroli oraz 12 informacji do ewentualnego wykorzystania służbowego, które dotyczyły wprowadzania do obrotu SEE, baterii i akumulatorów oraz pojazdów, a także gospodarki odpadami poużytkowymi lub opakowaniowymi. Większość zgłoszeń (60 z 92) dotyczyło zbierania lub przetwarzania odpadów poużytkowych lub odpadów opakowaniowych (np. podejrzenia nielegalnego demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji, niewłaściwego lub nielegalnego zbierania ZSEE).

W związku z powyższymi wnioskami i informacjami⁷⁹:

- 24 sprawy (w terminie 7 dni od dnia wpływu wniosku bądź informacji) przekazano zgodnie z właściwością do organów administracji publicznej,
- przeprowadzono 51 kontroli. Wyniki tych kontroli potwierdziły zasadność interwencji w 29 przypadkach. Ponad połowę kontroli (28 z 51) podjęto po upływie dwóch miesięcy od daty zgłoszenia. Wynikało to przede wszystkim – jak wyjaśniła Naczelnik Wydziału Inspekcji – z niewystarczającego stanu osobowego, dużej liczby wpływających interwencji, natłoku pracy oraz spiętrzenia innych obowiązków służbowych. Naczelnik podała również, że przy podejmowaniu decyzji o przeprowadzeniu pozaplanowych działań kontrolnych w pierwszej kolejności dokonywana jest gradacja działań i ocena, czy interwencja dotyczy realnego zagrożenia życia zdrowia i środowiska, czy dany podmiot pozostawał pod nadzorem kontrolnym tut. Inspektoratu, czy w trakcie poprzednich kontroli potwierdzone były nieprawidłowości, czy interweniuje jedna osoba czy interwencje wnoszone są przez osoby, które podlegają pod ewentualne nieprawidłowe oddziaływania instalacji, czy zostały wyczerpane możliwości kontrolne leżące po stronie innych organów ochrony środowiska itp.

⁷⁹ Nie było przypadków pozostawienia wniosku lub informacji bez rozpatrzenia.

Po podjęciu decyzji o przeprowadzeniu pozaplanowej interwencyjnej kontroli ustalany jest termin jej realizacji, a w niektórych przypadkach terminy przeprowadzenia działań są przedłużane i dostosowywane do stopnia istotności zgłoszenia i możliwości do wykorzystania zasobów osobowych.

W okresie objętym kontrolą nie wpłynęła żadna skarga związana z gospodarką odpadami poużytkowymi lub opakowaniowymi.

(akta kontroli str. 1484-1493, 1712-1753)

1.9. Zbiorcze informacje o wynikach kontroli przedsiębiorców wpisanych do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, za lata 2016-2019 terminowo przedłożono Głównemu Inspektorowi. W jednej z tych informacji (za 2016 r.) nie uwzględniono wszystkich kontroli wprowadzających baterie i akumulatory wpisanych do tego rejestru (pominięto jedną kontrolę). Pozostałe informacje sporządzono prawidłowo.

WIOŚ nie sporządzał zbiorczej informacji o wynikach kontroli, o której mowa w art. 86 ust. 2 ustawy o ZSEE, w formie odrębnego dokumentu. Zbiorcze informacje o wynikach kontroli zakładów przetwarzania przeprowadzonych w latach 2016-2019 ujmowano w informacjach o realizacji zadań IOŚ przedkładanych Głównemu Inspektorowi. Informacje o realizacji zadań IOŚ za rok 2016 i 2019 przekazano w ustawowym terminie do 15 lutego roku następnego, a za rok 2017 i 2018 przekazano 21 lutego roku następnego⁸⁰.

Zbiorcze informacje o wynikach kontroli uwzględniały ustalenia z kontroli zakładów przetwarzania, w tym stwierdzone nieprawidłowości i podjęte działania pokontrolne.

(akta kontroli str. 1016, 1017, 1223-1467, 1754-1773, 2655)

1.10. WIOŚ weryfikował terminowość realizacji przez prowadzącego zakład przetwarzania obowiązku przeprowadzenia rocznego audytu zewnętrznego oraz terminowość przekazywania do WIOŚ kopii sprawozdań z przeprowadzonego audytu. Analiza czterech protokołów kontroli⁸¹ wykazała, że podmioty wywiązały się z obowiązku, o którym mowa w art. 66 ust. 1 ustawy o zużytych sprzęcie.

W WIOŚ nie weryfikowano spełnienia przez audytora wymogów określonych w art. 67 ustawy o zużytych sprzęcie. Z wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora wynika, że podczas kontroli sprawdzano, czy audyt wykonał przedsiębiorca, który znajdował się w wykazie weryfikatorów EMAS w odniesieniu do PN-EN ISO/IEC 17021-1 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. Fakt, że przedsiębiorca znajduje się w powyższym wykazie świadczy o spełnianiu przez akredytowanego weryfikatora środowiskowego wymogów, o których mowa w powyższym przepisie.

WIOŚ nie weryfikował zgodności zakresu audytu z wymogami art. 68 ustawy o zużytych sprzęcie, uznając się – jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor – za niewłaściwego do przeprowadzenia takiej oceny. Przepisy ustawy nie nakładają na IOŚ takich obowiązków.

W WIOŚ nie analizowano informacji zawartych w kopiach sprawozdań z przeprowadzonych audytów. Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że w protokole kontroli inspektor nie odnosi się do ustaleń audytora zawartych w sprawozdaniu, gdyż nie jest to przedmiotem kontroli.

(akta kontroli str. 1018, 1774-1786)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

⁸⁰ Termin na sporządzenie i przedłożenie do GIOŚ informacji o realizacji zadań IOŚ za rok 2017 i 2018 został przez GIOŚ (pismami z 23 stycznia 2018 r. i 2 stycznia 2019 r.) wyznaczony do 21 lutego roku następnego.

⁸¹ Protokoły kontroli WIOS-KIELC 352/2018, WIOS-KIELC 354/2018, WIOS-KIELC 405/2019, WIOS-KIELC 409/2019.

1. W 2018 r. skontrolowano jeden z trzech zakładów przetwarzania ZSEE⁸². Kontrole pozostałych dwóch zakładów⁸³, prowadzących również działalność w zakresie przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów, które WIOŚ zobowiązany był skontrolować za rok 2017, zostały przeprowadzone od 21 grudnia 2018 r. do 19 marca 2019 r. W 2019 r. WIOŚ nie skontrolował za rok 2018 trzech zakładów przetwarzania zużytego sprzętu. Kontrolę w jednym z tych zakładów przeprowadzono od 23 grudnia 2019 r. do 28 lutego 2020 r.⁸⁴, w pozostałych dwóch, będących również zakładami przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów – od 21 grudnia 2019 r. do 12 marca 2020 r.⁸⁵

(akta kontroli str. 1591-1669, 1787)

Zgodnie z art. 86 ust. 1 ustawy o zużyтым sprzęcie, wojewódzki inspektor ochrony środowiska co najmniej raz w roku przeprowadza kontrolę zakładu przetwarzania.

Stosownie do art. 71b ustawy o bateriach i akumulatorach, wojewódzki inspektor ochrony środowiska co najmniej raz w roku przeprowadza kontrolę zakładu przetwarzania zużytych baterii lub zużytych akumulatorów.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: *W 2018 r. i w 2019 r. zaplanowano do realizacji trzy kontrole wynikające z obowiązku, o którym mowa w art. 86 ustawy o zużyтым sprzęcie. Zasadą jest, że kontrole w tym zakresie są planowane za rok poprzedni na III lub IV kwartał roku następnego w celu oceny realizacji przez podmiot obowiązków sprawozdawczych. W 2018 r. odnotowano wzrost ilości pożarów odpadów komunalnych oraz ujawniono we współpracy z Policją wiele nieprawidłowości w gospodarowaniu odpadami, co pociągnęło konieczność przeznaczenia kilku inspektorów do stałej współpracy z organami ścigania, w tym Komendą Wojewódzką Policji Wydział Do Walki z Przestępczością Gospodarczą. Wyznaczonych do tego celu zostało trzech inspektorów, z których w roku 2019 w Wydziale Inspekcji wyodrębniono Dział do walki z szarą strefą, co uszczupliło obsadę inspektorów realizujących kontrole planowe i skutkowało m.in. niewykonaniem planu kontroli w 2018 r. oraz 2019 r. Z tych powodów w 2018 r. zrealizowano jedną kontrolę zakładu przetwarzania, a możliwość przeprowadzenia pozostałych kontroli planowych pojawiła się w końcu IV kwartału 2018 r. i wtedy do kontroli w dwóch zakładach przetwarzania ZSEE skierowano dwóch inspektorów. Kontrole rozpoczęto 21 grudnia 2018 r. i zakończono 19 marca 2019 r. Kontrole obejmowały zakresem rok 2017, a z uwagi na termin ich zakończenia zostały zaliczone do kontroli zrealizowanych w 2019 r. W związku z powyższym należy przyjąć, że w 2018 r. nie zrealizowano obowiązku wynikającego z art. 86 ust. 1 ustawy o zużyтым sprzęcie w dwóch zakładach przetwarzania ZSEE, a obowiązek kontroli tych zakładów został wypełniony w roku 2019. W 2019 r. kontrole trzech zakładów przetwarzania rozpoczęto 23 grudnia 2019 r. i zakończono 28 lutego 2020 r. i kontrole te zostały zaliczone do 2020 r. W związku z powyższym w 2019 r. nie zrealizowano obowiązku kontrolnego w stosunku do jednego zakładu przetwarzania.*

(akta kontroli str. 1016)

2. Nierzetelnie sporządzono zbiorczą informację o wynikach kontroli przedsiębiorców wpisanych do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, skontrolowanych w 2016 r. W informacji tej, sporządzonej na podstawie art. 72 ust. 1 ustawy o bateriach i akumulatorach, nie uwzględniono wszystkich kontroli wprowadzających baterie i akumulatory wpisanych do ww. rejestru (pominięto jedną kontrolę).

⁸² Kontrola nr WIOS-KIELC 352/2018.

⁸³ Kontrole nr WIOS-KIELC 353/2018 i WIOS-KIELC 354/2018.

⁸⁴ Kontrola nr WIOS-KIELC 409/2019 (okres objęty kontrolą: rok 2018 i 2019).

⁸⁵ Kontrole nr WIOS-KIELC 405/2019 i WIOS-KIELC 406/2019 (okres objęty kontrolą: rok 2018).

Starszy inspektor WIOŚ wyjaśnił, że nie ujął w powyższej informacji jednej kontroli podmiotu wprowadzającego baterie i akumulatory, ponieważ w dniu sporządzania tej informacji nie miał o niej wiedzy.

(akta kontroli str. 1766-1769, 1771)

OCENA CZĄSTKOWA

WIOŚ kontrolował podmioty korzystające ze środowiska w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, bateriach i akumulatorach, recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, gospodarce opakowaniami oraz odpadami opakowaniowymi. Podczas tych kontroli, w określonym zakresie, sprawdzano realizację obowiązków wynikających z powyższych przepisów. W przypadku stwierdzenia naruszeń wymagań ochrony środowiska wydawano zarządzenia pokontrolne. Wnioski o podjęcie interwencji rozpatrywano poprzez wykonanie działań kontrolnych lub przekazywano zgodnie z właściwością do organów administracji publicznej. Stwierdzone nieprawidłowości polegały na niewywiązaniu się w latach 2018-2019 przez Wojewódzkiego Inspektora z obowiązku przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania ZSEE i zakładu przetwarzania zużytych baterii i akumulatorów oraz nierzetelnym sporządzeniu zbiorczej informacji o wynikach kontroli przedsiębiorców w 2016 r., wpisanych do rejestru, o którym mowa w ustawie o odpadach.

OBSZAR

2. Zapewnienie warunków dla właściwego odbioru i zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych oraz sprawowanie skutecznego nadzoru nad rynkiem odpadów komunalnych

Opis stanu faktycznego

2.1. Warunki odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych określono w *Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego*⁸⁶, który uwzględniał podział na sześć regionów gospodarki tymi odpadami oraz wskazywał zarządzających 21 instalacjami do przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach (tzw. RIPOK A, B i C)⁸⁷. Od 6 września 2019 r. w związku ze zniesieniem regionalizacji⁸⁸, ustalono listę oddanych do użytkowania instalacji komunalnych. Było to sześć instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych odpadów komunalnych i wydzielania z nich frakcji odpadów nadających się w całości lub części do odzysku (w miejscowościach Janczyce, Janik, Włoszczowa, Promnik, Rzędów i Końskie) i osiem instalacji do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania tych odpadów (dawnej RIPOK C). W okresie objętym kontrolą 16 innych podmiotów odbierających i/lub zbierających odpady zarządzało (jedną lub więcej) instalacjami służącymi do: sortowania selektywnie zebranych frakcji surowcowych i/lub wytwarzania paliwa alternatywnego i/lub unieszkodliwiania odpadów na składowiskach. W 2016-2019 funkcjonowało w województwie

⁸⁶ Przyjęty uchwałą XXV/356/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z 27 lipca 2016 r.

⁸⁷ Były to: (1) Międzygminny Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Janczycach (RIPOK A, B i C); (2) Zakład Unieszkodliwiania Odpadów „Janik” Sp. z o.o. w Janiku (jw.); (3) Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Sp. z o.o. we Włoszczowie (jw.); (4) Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Kielcach (RIPOK A, B i C w Promniku) oraz Zakład Usług Komunalnych Celiny Sp. z o.o. w Micigoździe (RIPOK B); (5) Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Rzędowie (RIPOK A, B i C) oraz Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Busku-Zdroju i Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Staszowie Spółka Gminy z o.o. (RIPOK C w Grzybowie i Dobrowodzie); (6) Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Końskich, w ramach którego funkcjonował RIPOK A, B i C.

⁸⁸ Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1579).

odpowiednio 78, 91, 81 i 81 punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK)⁸⁹.

(akta kontroli str. 1829-1836)

W okresie objętym kontrolą Wojewódzki Inspektor, w porozumieniu z Wojewodą Świętokrzyskim⁹⁰, opracowywał roczne plany pracy WIOŚ, z uwzględnieniem kontroli podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi⁹¹. W latach 2016-2020 (do 30 maja) zrealizowano 40 kontroli planowych w tych podmiotach, z tego:

- 14 w 2016 r., w tym osiem w RIPOK w ramach *ogólnokrajowego cyklu kontrolnego* dotyczącego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy o utrzymaniu porządku w gminach oraz kontroli regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych i sześć w podmiotach prowadzących inne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, będących jednocześnie odbierającym odpady (trzy z tych podmiotów zajmowały się także zbieraniem odpadów);
- 13 w 2017 r., w tym jedną w RIPOK, sześć w podmiotach prowadzących instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, będących jednocześnie odbierającym odpady (w tym trzy były także zbierającymi) i sześć w podmiotach odbierających i zbierających odpady;
- pięć w 2018 r., w tym jedną w RIPOK, dwie w podmiotach prowadzących instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, będących jednocześnie odbierającym odpady (jeden także zajmował się zbieraniem odpadów) i dwie u odbierających odpady;
- siedem w 2019 r., w tym trzy w instalacjach komunalnych, dwie w podmiotach prowadzących inne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, będących jednocześnie odbierającym odpady (jeden także zajmował się zbieraniem odpadów) i dwie odbierających i zbierających odpady;
- jedną w 2020 r. w podmiocie prowadzącym instalację do przetwarzania odpadów komunalnych, będącym jednocześnie odbierającym odpady.

(akta kontroli str.1839-1860)

W 2017 r. i 2019 r. zrealizowano w sumie osiem planowych kontroli PSZOK (oraz dziewięć kontroli pozaplanowych). W latach 2016-2020 w ramach *ogólnokrajowego cyklu kontrolnego* dotyczącego przestrzegania przez gminy przepisów ustawy o utrzymaniu porządku w gminach przeprowadzono 44 kontrole gmin (w tym 42 planowe)⁹².

(akta kontroli str.1837-1838)

Częstotliwość planowania kontroli zakładów zależała od ich kategoryzacji przeprowadzonej na podstawie, jednolitego dla wszystkich WIOŚ, punktowego systemu oceny funkcjonującego w ramach ISK. System ten przewidywał dokonanie podziału podmiotów na pięć kategorii na podstawie wielokryterialnej oceny uciążliwości dla środowiska, dokonywanej na podstawie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, analizy oceny zagrożeń życia i zdrowia ludzi, a także prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywanej działalności, z uwzględnieniem wdrożonych w zakładach systemów ochrony środowiskowej i zastosowanych zabezpieczeń. Ocena ta podlegała aktualizacji. Do I i II grupy ryzyka należały podmioty, które powinny być kontrolowane odpowiednio co rok i nie

⁸⁹ O których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 6 ustawy o utrzymaniu porządku w gminach. Jeden z nich został utworzony w odpowiedzi na zarządzenie pokontrolne WIOŚ, wystosowane po kontroli w gminie.

⁹⁰ Zgodnie z art. 5 ust. 4 pkt 2 ustawy o IOŚ.

⁹¹ Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy o odpadach, gospodarowanie odpadami obejmuje zbieranie, transport, przetwarzanie odpadów, łącznie z nadzorem nad tego rodzaju działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonawcze w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami.

⁹² Cykle te stanowiły kontynuację działań kontrolnych Inspektoratu podejmowanych w latach 2013-2015.

rzadziej niż raz na trzy lata. Zgodnie z art. 5a ust. 2-5 ustawy o IOŚ zaliczono tu m.in. podmioty zarządzające instalacjami wymagającymi uzyskania pozwolenia zintegrowanego⁹³. Do pierwszej grupy zaliczono zakłady dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii⁹⁴, do drugiej – np. instalacje komunalne. Podmioty z III kategorii powinny być ujmowane w planach kontroli co cztery lata, z kategorii IV – co pięć lat lub rzadziej. Podmioty z V kategorii nie musiały występować w planach kontroli.

(akta kontroli str. 1861-1871)

Plany kontroli na lata 2016-2020 były sporządzane z uwzględnieniem ww. kategoryzacji zakładów.

(akta kontroli str. 6-150)

W 2019 r. nie zrealizowano zaplanowanej kontroli w instalacjach komunalnych w Janczycach, zarządzanych przez Międzygminny Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Baćkowicach (pozwolenie zintegrowane wydane przez Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z 12 listopada 2015 r.), skutkiem czego nie wypełniono, wynikającego z art. 5a ust. 4 pkt 2 ustawy o IOŚ, obowiązku kontrolowania nie rzadziej niż raz na trzy lata instalacji, o których mowa w art. 5a ust. 3 tej ustawy, tj. której prowadzącym jest organizacja zarejestrowana w systemie ek zarządzenia i audytu (EMAS) lub dla instalacji stwarzających najmniejsze zagrożenie. W instalacji tej ostatnio przeprowadzono kontrolę w 2016 r.⁹⁵

(akta kontroli str. 745-756, 1840,1865)

Zastępca Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił: *wskazany podmiot powinien być skontrolowany zgodnie z przyjętą zasadą w 2019 r., lecz ze względu na ograniczone zasoby kadrowe inspektorów posiadających uprawnienia do samodzielnego przeprowadzenia kontroli przedmiotowa kontrola została przewidziana do realizacji w roku 2020. (...) Łącznie w 2019 r. nie zrealizowano 67 kontroli planowych, co związane był z dużą liczbą interwencji oraz niewystarczającym stanem osobowym inspektorów wykonujących kontrole w terenie w stosunku do zadań jakie zostały nałożone na IOŚ.*

(akta kontroli str. 425)

Nieprawidłowość polegającą na niezrealizowaniu przez WIOŚ w 2019 r. kontroli zaplanowanej m.in. w ww. instalacjach komunalnych w Janczycach stwierdzono również w wyniku przeprowadzonej w WIOŚ kontroli P/20/013 *Działalność wybranych instytucji kontrolnych wobec mikro, małych i średnich przedsiębiorców* i w wystąpieniu pokontrolnym przedstawiono odpowiedni wniosek. W związku z tym NIK odstępuje od formułowania nieprawidłowości i wniosku pokontrolnego dotyczących tego zagadnienia w następstwie niniejszej kontroli.

W latach 2016-2020 (do 30 maja) przeprowadzono 54 kontrole pozaplanowe⁹⁶ podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi, w tym: 18 podjętych na wniosek organów właściwych do wydania zezwoleń, o których mowa w art. 41a ust. 1 ustawy o odpadach, jedną inwestycyjną, 30 interwencyjnych i pięć innych. Kontrolowano instalacje komunalne (10 kontroli), podmioty prowadzące inne

⁹³ O których mowa w art. 201 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. Lista tych zakładów została udostępniona na stronie <https://kielce.pios.gov.pl/content/inspekcja/instal/IPPC.pdf>.

⁹⁴ Przez zwiększone ryzyko rozumie się posiadanie, wykorzystywanie lub produkcję substancji niebezpiecznych, których wykaz został zamieszczony w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. poz.138). Rejestr ten został udostępniony przez WIOŚ na stronie <https://kielce.pios.gov.pl/content/inspekcja/awarie/awarie1.pdf>.

⁹⁵ Kontrola nr WIOS-KIELC 303/2016. Podmiot ten nie miał wdrożonych systemów środowiskowych i nie jest zarejestrowany w systemie ek zarządzenia i audytu EMAS (<http://emas.gdos.gov.pl/rejestr-emas-2>).

⁹⁶ W 2016 r. – 11 kontroli, w 2017 r. – dziewięć, w 2018 r. – sześć, w 2019 r. – 22 i sześć kontroli w I połowie 2020 r.

instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, będące jednocześnie odbierającymi odpady (23 kontrole) oraz odbierających i/lub zbierających odpady (21 kontrole). Największą grupę kontroli pozaplanowych (56%) stanowiły kontrole interwencyjne, które wynikały ze zgłoszeń osób fizycznych, prawnych albo ustaleń innych kontroli. W większości z tych kontroli stwierdzono naruszenia (w 23, tj. 80%). Kontrole interwencyjne dotyczące dwóch instalacji komunalnych podjęto w odpowiedzi na wpływające do WIOŚ informacje dotyczące uciążliwości odorowych związanych z funkcjonowaniem składowisk odpadów komunalnych. W kontrolach tych stwierdzono naruszenia, wydano jedno pouczenie i zarządzenie pokontrolne dotyczące m.in. informowania o podejmowanych przez podmiot działaniach w celu ograniczenia uciążliwości. Spośród 15 innych kontroli interwencyjnych, dotyczących podmiotów prowadzących odbieranie i/lub zbieranie oraz przetwarzanie odpadów komunalnych, w 10 stwierdzono naruszenia, w tym najczęściej dotyczące eksploatacji instalacji przetwarzającej odpady bez wymaganego pozwolenia lub z naruszeniem jego warunków oraz nieprowadzenia ewidencji lub prowadzenia jej niezgodnie ze stanem faktycznym. W wyniku ustaleń tych kontroli skierowano zarządzenia pokontrolne, wystosowano cztery pouczenia, nałożono 13 mandatów (w łącznej wysokości 5,3 tys. zł) oraz dziewięć administracyjnych kar pieniężnych. W jednym przypadku skierowano także wystąpienie do Policji o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz wszczęto postępowanie administracyjne w trybie art. 32 ust. 1a ustawy o odpadach w sprawie wstrzymania działalności kontrolowanego podmiotu. Podejrzenie niewłaściwego funkcjonowania składowisk odpadów było powodem podjęcia siedmiu z tych kontroli interwencyjnych (w tym trzy dotyczyły składowiska odpadów w Sielcu Biskupim). W pięciu kontrolach tych instalacji stwierdzono m.in. naruszenia przepisów dotyczących właściwego utrzymania i prowadzenia składowisk. W wyniku tych kontroli wydano zarządzenia pokontrolne, wystosowano dwa pouczenia, nałożono cztery mandaty (w łącznej wysokości 1,8 tys. zł) i skierowano do właściwego sądu wnioski o ukaranie osób zarządzających instalacją.

Kontrole interwencyjne podejmowano również w podmiotach odbierających i zbierających odpady komunalne (13 kontroli). W 11 z tych kontroli stwierdzono naruszenia polegające m.in. na zbieraniu odpadów i/lub gospodarowaniu nimi niezgodnie z posiadanym zezwoleniem lub nierzetelnym ewidencjonowaniu odpadów. W związku z tymi ustaleniami wydano zarządzenia pokontrolne, nałożono 25 mandatów (w łącznej wysokości 11,3 tys. zł) oraz wymierzono 11 administracyjnych kar pieniężnych. W jednym przypadku, na podstawie art. 32 ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach wydano decyzję wstrzymującą działalność polegającą na zbieraniu zmieszanych odpadów komunalnych.

(akta kontroli str. 1839-1860, 1843)

2.2. Badanie 22 losowo wybranych protokołów kontroli realizowanych przez WIOŚ w latach 2016-2020 (do 30 maja) w odniesieniu do podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi wykazało, że w trakcie kontroli weryfikowano ewidencje odpadów, sprawozdania i informacje z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, badano zgodność prowadzonych procesów przetwarzania oraz funkcjonowania instalacji z ustaleniami decyzji i uwzględniano, określoną w art. 17 ustawy o odpadach, zasadę hierarchii sposobów postępowania z odpadami. W toku kontroli, oprócz badania dokumentacji, przeprowadzano oględziny, w tym dokonywano nawierceń lub odkryć gruntu, obmiaru nagromadzonych odpadów z wykorzystaniem drogomierni kołowego, dalmierza lub bezzałogowego statku powietrznego, zlecano podmiotom zewnętrznym badania próbek odpadów oraz analizowano inne dostępne dowody, w tym zapisy monitoringu wizyjnego. Właściwie zidentyfikowano stany niezgodności z przepisami, a w sytuacjach tego

wymagających stosowano środki dyscyplinujące w postaci pouczeń, mandatów, czy też administracyjnych kar pieniężnych. W odniesieniu do zarządzających instalacjami komunalnymi oraz innymi instalacjami, prowadzących także odbieranie i/lub zbieranie odpadów kontrolowano stan formalno-prawny prowadzonej działalności, w tym uzyskanie wymaganych zezwoleń i decyzji. Analizie poddawano m.in. źródła pochodzenia odpadów oraz zastosowane technologie i warunki ich przetwarzania, w tym określano zdolność przerobową instalacji oraz pojemność poszczególnych kwater składowisk. Kontrola prawidłowości gospodarowania odpadami obejmowała analizę ilości i rodzajów odpadów poddanych procesom odzysku lub unieszkodliwiania. Badano strumień odpadów poprzez zestawienie ilości odpadów przyjętych i poddanych odzyskowi oraz wytworzonych w związku z eksploatacją instalacji w podziale na rodzaje odpadów (na podstawie ewidencji odpadów oraz danych przedstawianych w sprawozdaniach). Ustaleń dokonywano na podstawie wyników badań i ekspertyz, w dwóch przypadkach zlecono niezależnemu laboratorium badania składu morfologicznego odpadów. W każdej z tych kontroli prowadzono oględziny poparte dokumentacją fotograficzną.

W 10 z 14 analizowanych kontroli, dotyczących zarządzających instalacjami komunalnymi oraz innymi instalacjami, prowadzących także odbieranie i/lub zbieranie odpadów, stwierdzono naruszenia. Dotyczyły one m.in. przekazania nieuprawnionemu podmiotowi odpadu niezgodnie z art. 27 ust. 9 ustawy o odpadach, nieprowadzenia systematycznej i rzetelnej ewidencji odpadów (np. w ewidencji występował odpad o kodzie 19 12 10, mimo że podmiot nie dysponował instalacją do wytwarzania paliwa alternatywnego) oraz nieprawidłowości skutkujące niedotrzymaniem warunków pozwolenia zintegrowanego. Stwierdzono także uchybienia w eksploatacji jednego ze skontrolowanych składowisk polegające m.in. na przyjmowaniu odpadów, mimo że została wydana decyzja o zamknięciu składowiska, składowaniu odpadów w miejscu na ten cel nieprzeznaczonym, wykorzystywaniu ich (bez wymaganego zezwolenia) do niwelacji terenu oraz nielegalnego spalania tych odpadów. W kontroli tej w celu weryfikacji miejsc umieszczania odpadów, dokonano analizy zapisu monitoringu wizyjnego. Stwierdzono także, że ewidencja odpadów nie była prowadzona rzetelnie oraz nie dopełniano obowiązków w zakresie przekazywania danych dotyczących monitoringu wizyjnego składowiska do WIOŚ. Na zarządzających tym składowiskiem nałożono pięć mandatów (w łącznej kwocie 2,3 tys. zł).

W czterech z pięciu skontrolowanych składowisk dochodziło do deponowania odpadu o kodzie 19 12 12 (frakcja nadsitowa uzyskana w wyniku mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów) o cieple spalania wyższym niż 6 MJ/kg suchej masy, co było niezgodne z wymaganiami określonymi w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 16 lipca 2015 r. w sprawie dopuszczania odpadów do składowania na składowiskach⁹⁷. W trzech z tych kontroli zakwestionowano, przedstawiane przez zarządzających instalacjami, wyniki badań odpadów, w tym w dwóch ujawniono, że próby do tych badań były pobierane przez zleceniodawcę, co było niezgodne z art. 147a ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. Wątpliwości kontrolujących budziły wyniki oględzin frakcji nadsitowej odpadu 19 12 12 kierowanej na składowiska. W odpadach tych stwierdzono bowiem duży udział tworzyw sztucznych, co powoduje, że ciepło ich spalania mogło być wyższe niż dopuszczalne. Podejrzania te zostały potwierdzone wynikami badań zleconych zewnętrznemu akredytowanemu laboratorium, z których wynikało, że ciepło spalania tych odpadów było wyższe niż dopuszczalne (wynosiło $17,3 \pm 2,8$ MJ/kg i $17,9 \pm 2,9$ MJ/kg). Zarządzający tymi instalacjami nie dokonywali właściwej weryfikacji rodzaju odpadów, o której mowa w art. 114 ust. 2 ustawy

⁹⁷ Dz. U. poz. 1277.

o odpadach, tj. nie sprawdzono zgodności przyjmowanych odpadów o kodzie 19 12 12 z informacjami zawartymi w podstawowej charakterystyce odpadów. W efekcie tych naruszeń w dwóch przypadkach nałożono mandaty, w dwóch pozostałych tylko pouczenie. Takie zróżnicowanie sankcji było dopuszczalne, zgodnie z pismem Zastępcy Głównego Inspektora Ochrony Środowiska⁹⁸, a wynikało z tego, że naruszenia te stwierdzono w dwóch zakładach po raz pierwszy. W jednej z tych kontroli dokonano także analizy rodzajów składowanych odpadów komunalnych w latach 2014-2019, która wskazała, że w sprawozdawczości wykazywano corocznie mniejszy udział tej frakcji w ogóle przetworzonych odpadów (w 2014 r. stanowiła ona 63%, a w 2019 r. tylko 32% przetworzonych odpadów).

(akta kontroli str.1843-1860, 1944-2169, 2112-214, 2203-2207)

Wnioski z kontroli zrealizowanych w instalacjach komunalnych (w tym w ramach *ogólnokrajowego cyklu kontrolnego*), zawierające m.in. powyższe ustalenia oraz wynikające z nich wnioski zostały przekazane do GIOŚ. Zastępca Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił: *nieodpowiednie gromadzenie wysokoenergetycznych odpadów może stanowić potencjalne zagrożenie pożarami. Najnowszym przykładem tego jest składowisko eksploatowane przez Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o. o. w Rzędowie, gdzie w lipcu 2020 r. wystąpił pożar na czaszy składowiska. Już wstępne oględziny czaszy składowiska wskazywały na kierowanie do składowania odpadów palnych (głównie tworzywa sztuczne). W związku z powyższym w trakcie podjętej kontroli pobrano próby odpadów zdeponowanych na składowisku celem analizy w zakresie spełniania kryteriów dopuszczenia odpadów do składowania (...). Badania i pobór zlecono jednostce akredytowanej (...).*

(akta kontroli str. 419-430, 2234-2334)

Na podstawie ustaleń z analizowanych wyżej kontroli zostały wydane zarządzenia pokontrolne dotyczące usunięcia nieprawidłowości (np. zaprzestania kierowania na składowisko odpadu o kodzie 19 12 12, niespełniającego kryteriów dopuszczenia odpadów do składowania). Większość podmiotów terminowo poinformowała WIOŚ o realizacji tych zarządzeń. W odniesieniu do jednego podmiotu, który nie przekazał terminowo takiej informacji, wymierzono mandat karny (na podstawie art. 31a ust. 1 ustawy o IOŚ w wysokości 0,5 tys. zł). Pełnomocnik innego zakładu złożył za pośrednictwem Wojewódzkiego Inspektora odwołanie od części zarządzeń pokontrolnych do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach⁹⁹.

(akta kontroli str. 1874-1943)

Osiem z analizowanych kontroli dotyczyło przestrzegania przepisów ustawy o odpadach przez podmioty prowadzące działalność w zakresie odbierania i/lub zbierania odpadów (stwierdzono ryzyko wystąpienia pożaru w odniesieniu do trzech z nich). W kontrolach tych główny nacisk kładziono na ocenę selektywności zbierania odpadów, prawidłowości ich magazynowania oraz zapewnienia odpowiednich warunków (w tym zapewnienie przez system teleinformatyczny dostępu online do obrazu z wizyjnego systemu kontroli miejsc magazynowania odpadów). Badano karty ewidencji i przekazania odpadów i dane te zestawiano ze sprawozdaniami przedstawianymi przez te podmioty do gmin, z terenu których odbierano odpady. We wszystkich kontrolach przeprowadzono oględziny, w jednej dodatkowo dokonano wykopów w celu określenia składu morfologicznego zakopanych odpadów oraz zabezpieczono materiał dowodowy w postaci zapisów śladów GPS z tras pokonywanych przez pojazdy odbierające odpady, należące

⁹⁸ Pismo DliO-0703/23/2016/mb z dnia 17.02.2016 r. przekazujące do stosowania (wg stanu na dzień 12.02.2016 r.) Taryfikator mandatów sporządzony na podstawie § 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 września 2002 r. w sprawie nadania inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego (Dz. U. 2002, Nr 151, poz. 1253 ze zm.).

⁹⁹ Pismem IK.703.0.323.2019/2020.S z dnia 19.06.2020 r. odwołanie zostało przekazane do WSA w Kielcach.

do kontrolowanego podmiotu. W czterech z ośmiu analizowanych kontroli stwierdzono nieprawidłowości. W odniesieniu do jednego z podmiotów (Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych "FART-BIS" Sp. z o.o.) stwierdzono szereg naruszeń dotyczących zasad selektywnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, komunalnych zmieszanych, niewłaściwego magazynowania zbieranych odpadów, oraz sporządzania sprawozdawczości niezgodnie ze stanem faktycznym. W efekcie tych naruszeń w zbiorczym zestawieniu danych i ilości i jakości odpadów nie uwzględniano odpadów wykazywanych w sprawozdaniach przesyłanych do gmin jako odpady magazynowane. Wydane zarządzenie pokontrolne dotyczące m.in. nakazu zaprzestania zbierania zmieszanych odpadów komunalnych zostało zaskarżone przez przedsiębiorstwo do WSA w Kielcach, który oddalił skargę. Podmiot został ukarany dwoma mandatami (na łączną kwotę 1 tys. zł) oraz pieniężnymi karami administracyjnymi. Kontrola w innym podmiocie wykazała, że na działkach będących w dyspozycji osoby prowadzącej działalność gospodarczą zostały zakopane odpady pochodzenia komunalnego odebrane od mieszkańców z terenu poszczególnych gmin (niesegregowane odpady komunalne, odpady budowlane poremontowe, odpady opakowaniowe, popiół, tworzywa sztuczne, odpady tekstylne i inne). Analiza zapisów śladów GPS z tras pokonywanych przez pojazdy odbierające odpady, należące do kontrolowanego podmiotu pozwoliły inspektorom WIOŚ ustalić ponad 400 przypadków rozładunku odpadów na działkach, na których stwierdzono zakopane odpady, w tym 133 dotyczyło odpadów z gmin z województwa świętokrzyskiego (pozostałe z gmin z województwa łódzkiego i śląskiego), z którymi podmiot ten miał w 2018 r. podpisane umowy na świadczenie usług w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. W wyniku kontroli nałożono sześć mandatów karnych (na łączną kwotę 3,5 tys. zł), wymierzono administracyjną karę pieniężną za zbieranie i przetwarzanie odpadów bez wymaganego zezwolenia. Wyniki tej kontroli skłoniły WIOŚ do przekazania informacji o wynikach kontroli wszystkim gminom, z którymi podmiot miał podpisane umowy, wraz z wnioskiem o wykreślenie go z rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych.

(akta kontroli str. 1843-1860, 1944-2169, 2203-2207, 2215-2233)

Poddano również analizie pięć protokołów kontroli¹⁰⁰, dotyczących podmiotów zbierających odpady komunalne, które prowadziły PSZOK. Zakres tych kontroli wynikał z *Wytycznych* przekazanych przez GIOŚ. Badano m.in. dostępność punktu dla mieszkańców gminy (poprzez ocenę odległości, jaką należy pokonać by oddać odpady oraz ryzyka powstawania „dzikich wysypisk” na terenie gminy), możliwość przekazywania tam co najmniej odpadów wymienionych w art. 3 ust. 2 pkt 5 ustawy o utrzymaniu porządku w gminach, warunki formalno-prawne funkcjonowania PSZOK, przestrzeganie wymagań dotyczących zbierania odpadów w sposób selektywny i odpowiedniego ich magazynowania, określonych w art. 23 ust. 1 i art. 25 ust. 1 ustawy o odpadach. Z protokołów analizowanych kontroli wynikało, że we wszystkich PSZOK analizowano prowadzenie ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów na podstawie dostępnej dokumentacji oraz przekazywanie odpadów odbiorcom, którzy posiadali wymagane zezwolenia. W dwóch kontrolach stwierdzono naruszenia polegające na zbieraniu odpadów bez wymaganego zezwolenia (nałożono administracyjne kary pieniężne). W dwóch innych kontrolach ujawniono nieprawidłowości w sprawozdawczości i ewidencji i w związku z nimi, na podstawie art. 180 i art. 180a ustawy o odpadach wymierzono dwa mandaty karne (w łącznej kwocie 0,7 tys. zł). We wszystkich omawianych kontrolach przeprowadzono oględziny terenu, urządzeń i wyposażenia PSZOK. W kontrolach przeprowadzonych w 2019 r. uwzględniono kontrolę systemu wizyjnego oraz

¹⁰⁰ Wybranych losowo z 2017 r. i 2019 r.

operatów przeciwpożarowych. Podmioty kontrolowane przekazały terminowo informacje o realizacji wszystkich zarządzeń pokontrolnych.

(akta kontroli str. 2170-2202)

Badanie 20 protokołów¹⁰¹ wykazało, że w 17 przypadkach protokół kontroli był podpisany w ostatnim dniu kontroli, podpisanie pozostałych nastąpiło po upływie jednego, 14 i 26 dni od zakończenia kontroli. Jak wynikało z wyjaśnień inspektora WIOŚ, prowadzącego te kontrole, opóźnienie wynikało z tego, że dwóch kontrolowanych złożyło wnioski o przesunięcie terminu podpisania protokołu. W trzecim przypadku ustalono, że podpisanie protokołu nastąpi w późniejszym terminie w siedzibie WIOŚ, nie zostało to jednak dokonane, gdyż kontrolowany zapowiedział wniesienie dodatkowych uwag.

(akta kontroli str. 1872-1873)

W latach 2016-2020 nie prowadzono kontroli prawidłowości organizacji odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości w kontekście spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości¹⁰². Ponadto WIOŚ nie dysponował pełną informacją o liczbie podmiotów odbierających odpady komunalne z terenu nieruchomości.

(akta kontroli str. 6-150, 1837-1860)

Zastępca Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił: *Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 4 o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie oraz tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności m.in. nadzorują gospodarowanie odpadami komunalnymi, w tym realizację zadań powierzonych podmiotom odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości. (...). Przedsiębiorca odbierający odpady od właścicieli nieruchomości jest obowiązany do uzyskania wpisu do rejestru w gminie, na terenie której zamierza odbierać odpady komunalne od właścicieli nieruchomości. Wpisu dokonuje się na wniosek przedsiębiorcy, który do złożonego wniosku dołącza pisemne oświadczenie o spełnieniu warunków wykonywania działalności określonych w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 9d ust. 2 tj. określonych w podanym wyżej rozporządzeniu. Tym samym kontrola wskazanych zagadnień należy do zadań gminy. Zgodnie z art. 9u ust. 1 niniejszej ustawy, wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów ustawy (...). Ponadto informuję, że w ogólnopolskich celach kontrolnych nie uwzględniono kontroli podmiotów odbierających odpady od właścicieli nieruchomości.*

(akta kontroli str. 424-425)

2.3. W okresie objętym kontrolą WIOŚ wydał 17 decyzji administracyjnych, w których orzeczono o wstrzymaniu działalności posiadaczy odpadów, prowadzonej z naruszeniem wymagań związanych z ochroną środowiska lub warunków korzystania ze środowiska. Cztery z tych decyzji dotyczyły gospodarujących odpadami komunalnymi (trzy decyzje wydano w 2019 r. i jedną w 2020 r.).

Decyzja wstrzymująca działalność Spółki Polskie Odpady Komunalne Sp. z o.o. w zakresie zbierania odpadów w Zakładzie Przetwarzania Odpadów w Falkowie, została wydana przez Wojewódzkiego Inspektora na podstawie art. 12 ust. 4 pkt 1 i ust. 5 ustawy o IOŚ oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego¹⁰³ (k.p.a.) w trakcie kontroli podmiotu podjętej

¹⁰¹ Wybranych losowo z lat 2016-2020.

¹⁰² Dz. U. poz. 122.

¹⁰³ Dz. U. z 2020 r. poz. 256, ze zm.

przez inspektorów WIOŚ w związku z pożarem magazynowanych tam odpadów¹⁰⁴. W uzasadnieniu tej decyzji, której nadano rygor natychmiastowej wykonalności, wskazano, iż magazynowanie odpadów przez spółkę odbywa się niezgodnie z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, w sposób nieuwzględniający właściwości chemicznych i fizycznych odpadów oraz zagrożeń jakie mogą te odpady powodować, co stanowi naruszenie przepisów art. 16 i art. 25 ust. 1 ustawy o odpadach. Od czasu poprzedniej kontroli spółka przyjmowała kolejne partie odpadów, nie prowadziła ich sukcesywnego przetwarzania w celu produkcji paliwa alternatywnego. Nie podjęto działań naprawczych, wskazanych po poprzedniej kontroli WIOŚ (prowadzonej od 13 czerwca do 8 sierpnia 2019 r.). Wydana decyzja nie wstrzymywała działalności spółki w zakresie przetwarzania w instalacji do odzysku odpadów innych niż niebezpieczne. Podmiot nie wznowił działalności w zakresie przetwarzania odpadów, gdyż Starosta Konecki decyzją z 31 marca 2020 r.¹⁰⁵ cofnął bez odszkodowania pozwolenie zintegrowane dla instalacji przetwórczej i orzekł o nałożeniu na spółkę obowiązku usunięcia odpadów poprzez przekazanie ich podmiotom posiadającym stosowne zezwolenia.

W odniesieniu do Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych „Fart-BIS” Wojewódzki Inspektor decyzją administracyjną, wydaną na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o IOŚ w związku z art. 32 ust. 1 pkt 3 i ust. 5 ustawy o odpadach oraz art. 104 k.p.a., orzekł o wstrzymaniu działalności posiadacza odpadów w zakresie zbierania odpadów komunalnych¹⁰⁶. Na terenie należącym do przedsiębiorstwa magazynowano zmieszane odpady komunalne wbrew zakazowi, o którym mowa w art. 23 ust. 2 ustawy o odpadach. Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności wyznaczono 30-dniowy termin na wstrzymanie tej działalności.

Na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o IOŚ w związku z art. 32 ust. 1a, 5 i 5a ustawy o odpadach i art. 104 k.p.a. Wojewódzki Inspektor wstrzymał decyzją administracyjną działalność ORANTEX Sp. z o.o., gdyż spółka ta przetwarzała odpady bez wymaganego zezwolenia¹⁰⁷. W 2020 r. Wojewódzki Inspektor wydał na ww. podstawie prawnej także decyzję wstrzymującą działalność osoby fizycznej w zakresie zbierania i przetwarzania odpadów bez wymaganego zezwolenia, tj. wbrew przepisom określonym w art. 41 ust. 1 ustawy o odpadach¹⁰⁸. W trakcie kontroli stwierdzono, że na terenie będącym w dyspozycji tej osoby magazynowano (częściowo zakopane w gruncie) odpady komunalne. W odniesieniu do dwóch ostatnich decyzji wyznaczono siedmiodniowy termin na wstrzymanie dotychczas nielegalnie prowadzonej działalności. Działania kontrolne podjęte w 2020 r. przez WIOŚ¹⁰⁹ wykazały, że Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „Fart-BIS” nie zaprzestało działań zakazanych ww. decyzją.

(akta kontroli str. 2335-2372)

2.4. Wojewódzki Inspektor w okresie objętym kontrolą otrzymał od Marszałka Województwa Świętokrzyskiego¹¹⁰ trzy wnioski o przeprowadzenie kontroli instalacji, obiektów budowlanych lub jego części, w których ma być prowadzone przetwarzanie odpadów, na podstawie art. 41a ust. 1 ustawy o odpadach. Marszałek zwrócił się

¹⁰⁴ Decyzja ŚWIOŚ NR IK.7060.11.5.2019 z 6 listopada 2019 r., Spółka złożyła odwołanie od tej decyzji do Głównego Inspektora, który stwierdził jego niedopuszczalność. Spółka posiadała instalacje do wytwarzania paliwa alternatywnego. Szerszy opis umieszczono w pkt 2.6.

¹⁰⁵ Nr RO.6222.11.2019 LZ.

¹⁰⁶ Decyzja ŚWIOŚ IK.7060.11.3.2019 z 6 listopada 2019 r.

¹⁰⁷ Decyzja ŚWIOŚ IK.7060.11.6.2019 z 18 listopada 2019 r. wstrzymująca działalność polegającą na zbieraniu i przetwarzaniu odpadów.

¹⁰⁸ Decyzja ŚWIOŚ IK.7060.11.9.2020 z 9 marca 2020 r. wstrzymująca działalność polegającą na zbieraniu i przetwarzaniu odpadów bez wymaganego zezwolenia.

¹⁰⁹ Kontrola interwencyjna zrealizowana 7-26 maja 2020 r. w związku z uzyskaną przez WIOŚ informacją w sprawie nielegalnego składowania odpadów.

¹¹⁰ Dalej: Marszałek.

prośbami o przeprowadzenie kontroli dwóch instalacji komunalnych oraz jednego składowiska odpadów¹¹¹. W powyższym okresie Marszałek, w oparciu o art. 146 ust. 5 ww. ustawy, przekazał Inspektorowi także siedem wniosków o przeprowadzenie kontroli składowisk odpadów w związku z prowadzonymi w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Świętokrzyskiego¹¹² postępowaniami w sprawach dotyczących wyrażenia zgody na zamknięcie składowiska odpadów lub jego wydzielonej części oraz cztery pisma zawierające prośbę o podjęcie kontroli w związku z interwencjami, które wpłynęły do Urzędu od obywateli lub samorządów lokalnych. WIOŚ każdorazowo po otrzymaniu wniosku Marszałka podejmował działania dla przeprowadzenia zleconych kontroli, najczęściej (79% spraw) w terminie do 30 dni od otrzymanego wniosku¹¹³.

(akta kontroli str. 2373-2377)

Podjęto też kontrole wynikające z informacji, które zostały przekazane przez Marszałka. W jednym przypadku kontrola interwencyjna wynikająca z ww. informacji została podjęta po dziewięciu miesiącach od zgłoszenia interwencji i nie przekazano informacji o wynikach tej kontroli. Zastępca Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił: *Marszałek Województwa Świętokrzyskiego (...) wystąpił do WIOŚ o przeprowadzenie kontroli w celu jednoznacznego potwierdzenia, że wskazany podmiot nie powoduje nadmiernej uciążliwości. Jednocześnie w piśmie tym zawarto informację, że Organ we własnym zakresie zwrócił się do podmiotu o wyjaśnienie zgłaszanych nieprawidłowości (...). Mając na uwadze treść pisma uznano, że charakter sprawy nie wymaga natychmiastowych działań (...). Kontrola przedmiotowego podmiotu została wpisana do planu kontroli na rok 2017 i została zrealizowana jako kontrola planowa problemowa, która nie wykazała nieprawidłowości. Informacja o ustaleniach kontroli nie została przekazana do Marszałka Województwa Świętokrzyskiego w formie pisemnej, co wynika z przeoczenia.*

(akta kontroli str. 420, 425)

W dwóch kontrolach podjętych na podstawie art. 41a ustawy o odpadach i w pięciu na podstawie art. 146 ust. 5 tej ustawy oraz w dwóch innych kontrolach interwencyjnych nie stwierdzono nieprawidłowości. W pozostałych pięciu sprawach stwierdzono naruszenia i wystosowano zarządzenia pokontrolne, o których realizacji WIOŚ został terminowo poinformowany i nie wnosił zastrzeżeń do treści informacji, jak też nie podejmował dalszych działań kontrolnych wobec tych podmiotów. Poza jednym opisanym niżej przypadkiem Wojewódzki Inspektor przekazywał Marszałkowi informację o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego wniosek lub interwencję (np. przesyłano protokół kontroli wraz z protokołem oględzin). W większości przypadków informacja ta została przekazana w ciągu dwóch do pięciu dni od zakończenia kontroli lub od terminu rozpatrzenia uwag wniesionych przez kontrolowanego do protokołu kontroli.

(akta kontroli str. 2373-2377)

W jednym przypadku informację o wynikach kontroli, która została zakończona 17 kwietnia 2019 r., przekazano Marszałkowi po siedmiu miesiącach, tj. 6 lutego 2020 r. Z wyjaśnień złożonych przez Zastępcę Wojewódzkiego Inspektora wynika, że opóźnienie w podjęciu działań pokontrolnych wynikało z późniejszego terminu podpisania protokołu kontroli (17 lipca 2019 r.) oraz realizacji różnych zadań, w tym

¹¹¹ Pisma: OWŚ-VII.7222.9.2016 z 4 października 2016 r., OWŚ-VII.7222.22.2016 z 12 stycznia 2017 r. (oraz pismo z 15 marca 2017 r., w którym zawarto informację o tym, że wnioskodawca wycofał wniosek o uzyskanie pozwolenia zintegrowanego), OWŚ-VII.7244.3.2016 z 25 kwietnia 2016 r.

¹¹² Dalej: Urząd Marszałkowski.

¹¹³ W trzech przypadkach (na 14) kontrola była podjęta po dwóch lub trzech miesiącach od otrzymania takiego wniosku lub od ustalenia terminu kontroli.

jednoczesnego prowadzenia kilku kontroli przez inspektora odpowiedzialnego za przygotowanie takiej informacji.

(akta kontroli str. 420, 426)

Marszałek w kontrolowanym okresie nie występował do Wojewódzkiego Inspektora z wnioskami o przeprowadzenie kontroli określonych art. 41a ust. 6 ustawy o odpadach¹¹⁴. Nie wystąpiła także sytuacja, by Marszałek zawiadamiał Inspektora na podstawie art. 9r ust. 3 ucpg o stwierdzonych naruszeniach przepisów ucpg przez gminy¹¹⁵.

(akta kontroli str. 2373-2377)

W latach 2016-2020 (do 30 maja) wpłynęło 37 innych wniosków o interwencję, skarg i informacji dotyczących podejrzenia niewłaściwego gospodarowania odpadami komunalnymi lub prowadzonych postępowań wyjaśniających (w kolejnych latach odpowiednio siedem, osiem, cztery, 16 i dwie). Były one kierowane do WIOŚ przez posłów RP, jednostki samorządu terytorialnego, inne instytucje (np. inspektorat nadzoru budowlanego, inspektoraty ochrony środowiska z innych województw), organy ścigania, przedsiębiorców i osoby prywatne. Wszystkie te sygnały zostały uwzględnione przez WIOŚ w zrealizowanych kontrolach planowych lub pozaplanowych albo przekazane zgodnie z właściwością (jedna skarga). Większość z interwencji (28, tj. 75,7%) znalazła potwierdzenie w wynikach kontroli.

(akta kontroli str. 2378-2386)

2.5. W latach 2016-2020 (do 30 maja) na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 2 ustawy o IOŚ, Wojewódzki Inspektor wdrożył 124 postępowania administracyjne dotyczące nałożenia kar pieniężnych z art. 194 i 195 ustawy o odpadach na podmioty i zakłady korzystające ze środowiska na łączną kwotę 3671,4 tys. zł. Wśród tych postępowań, 37 (30%), dotyczyło gospodarowania odpadami komunalnymi (w latach 2016-2020 było odpowiednio: dwa, 13, pięć, 13 i cztery takie postępowania), na łączną kwotę 2245,1 tys. zł.

Od trzech decyzji wymierzających administracyjne kary pieniężne podmioty lub ich pełnomocnicy złożyli odwołania do Głównego Inspektora, które dotychczas nie zostały rozpatrzone¹¹⁶. W trzech przypadkach kary nie zostały wpłacone i podlegają procedurze egzekucji należności¹¹⁷. Pozostałe 31 kar na kwotę 154,1 tys. zł wpłacono¹¹⁸. W okresie objętym kontrolą administracyjne kary pieniężne wymierzono 22 podmiotom gospodarującym odpadami komunalnymi (w odniesieniu do pięciu podmiotów wszczęto więcej niż jedno postępowanie, np. jednemu z podmiotów wymierzono pięć kar, innemu cztery kary). Największą grupę (15, tj. 68%) stanowiły podmioty odbierające lub zbierające odpady komunalne. Podmioty, którym wymierzono kary najczęściej zbierały lub przetwarzały odpady komunalne bez wymaganego zezwolenia, takie naruszenia były przyczyną wymierzenia 23 kar na łączną kwotę 2205,1 tys. zł (98% ogółu).

Wśród poddanej analizie próbie wybranych losowo dziewięciu decyzji o nałożeniu kar pieniężnych, siedem dotyczyło odbierania, zbierania lub przetwarzania odpadów bez wymaganego zezwolenia, o którym mowa w art. 41 ust. 1 ustawy o odpadach.

¹¹⁴ Tj. kontroli spełniania wymagań określonych w przepisach o ochronie środowiska przez istniejącą instalację, obiekt budowlany lub jego część, w których prowadzone jest przetwarzanie odpadów, w związku z istotną zmianą zezwolenia na przetwarzanie odpadów oraz pozwolenia na wytwarzanie odpadów uwzględniającego przetwarzanie odpadów.

¹¹⁵ Tj. kontroli wynikających z weryfikacji sprawozdań gmin przez Marszałka, w sytuacji naruszenia przepisów określonych w art. 9z ust. 1 lub 2 ucpg, gdyż wymóg ten obowiązuje od 6 września 2019 r. a termin sporządzania ww. sprawozdań za 2019 r. został przesunięty na 31 sierpnia 2020 r. (przepis został dodany przez art. 1 pkt 31 lit. b ustawy o zmianie ustawy o odpadach z dnia 19 lipca 2019 r.).

¹¹⁶ Od decyzji IK.7062.71.22.2017 z dnia 10.10.2017 r.; IK.7062.71.26.2019 z 3 września 2019 r. oraz IK.7062.71.2.2020 9 marca 2020 r. (na łączną kwotę 1 051 000 zł).

¹¹⁷ Wymierzone decyzjami: IK.7062.71.3.2017 z 8 maja 2017 r., IK.7062.71.9.2018 z 14 czerwca 2018 r., i IK.7062.71.22.2019 z 30 lipca 2019 r. (na łączną kwotę 1 040 000 zł).

¹¹⁸ Według stanu na 1 lipca 2020 r.

Przesłanki do wymierzenia tej kary wynikały z art. 194 ust. 1 pkt 4 lub art. 194 ust. 4 ustawy o odpadach¹¹⁹. Naruszenia stwierdzone w wyniku kontroli WIOŚ dotyczyły: (1) wywożenia odpadów komunalnych na zamknięte składowisko lub w miejsce o nieregulowanym statusie formalno-prawnym (dwie decyzje), (2) zbierania odpadów bez wymaganego zezwolenia i deponowania ich w miejscach na ten cel nieprzeznaczonych poprzez np. zakopywanie lub umieszczanie na nielegalnych składowiskach (pięć decyzji). Dwie pozostałe decyzje dotyczyły podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi, które prowadziły transport odpadów lub odbieranie i zbieranie odpadów bez wymaganego wpisu do rejestru, przesłanki do wymierzenia tych kar wynikały z art. 194 ust. 1 pkt 5 ustawy o odpadach.

Wysokość kar pieniężnych zależała, w myśl art. 199 ustawy o odpadach, od rodzaju naruszenia i jego wpływu na zdrowie i życie ludzi oraz środowisko, okresu naruszenia, rozmiaru prowadzonej działalności oraz skutków tych naruszeń i wielkości zagrożenia. W jednej z decyzji (z 6 listopada 2019 r.) dotyczącej naruszenia przepisu ustawy o odpadach, które skutkuje karą w wysokości od 10 tys. zł, wymierzono karę w wysokości 1 tys. zł, gdyż zakwestionowane przez WIOŚ przetwarzanie odpadów było prowadzone przed 2018 r., co było wówczas sankcjonowane karami w niższym wymiarze. W dwóch decyzjach wymierzających kary w maksymalnej wysokości za naruszenia wskazane w art. 194 ust. 4 ustawy o odpadach, tj. 1 mln zł przedstawiono wyliczenia dokonane zgodnie z załącznikiem nr 6 do tej ustawy, uwzględniające ilość i właściwości magazynowych nielegalnie odpadów, w których wykazano, że ich wartość została oszacowana, na co najmniej 1 mln zł (tj. odpowiednio 1393,2 tys. zł i 1661,3 tys. zł).

W WIOŚ podejmowano skuteczne działania w zakresie wyegzekwowania niewpłacanych kar. Siedem z dziewięciu analizowanych kar wpłacono. W jednej z tych spraw kara została wyegzekwowana po ponad roku od decyzji o jej wymierzeniu, gdyż podmiot wykorzystał możliwość odwołania się od decyzji do GIOŚ, a po decyzji o utrzymaniu kary zwlekał z wniesieniem wymaganej wpłaty¹²⁰. W związku z tym WIOŚ wystawił upomnienie, a następnie przekazano sprawę do wystawienia tytułu wykonawczego do właściwego urzędu skarbowego. We wrześniu 2018 r. podmiot wpłacił kwotę 50 tys. zł powiększoną o należne odsetki. W innym przypadku nie udało się dotychczas uzyskać wpłaty wymierzonej kary (1 mln zł)¹²¹, gdyż mimo wystawienia tytułu wykonawczego postępowanie egzekucyjne zostało umorzone przez Naczelnika II Urzędu Skarbowego w Kielcach z uwagi na jego bezskuteczność¹²².

Dwie z badanych decyzji (z 2017 r. i 2020 r.) nie są jeszcze ostateczne, gdyż złożono od nich odwołania do GIOŚ, które dotychczas nie zostały rozpatrzone.

(akta kontroli: 2390-2473)

W jednej ze spraw odwołanie (wraz z pozostałą dokumentacją) zostało przesłane do GIOŚ pismem z 20 listopada 2017 r. Główny Inspektor przesłał dotychczas osiem kolejnych informacji, z których wynika, że odwołanie to nie zostanie rozpatrzone w terminie określonym w art. 37 § 3 k.p.a. ze względu na konieczność analizy materiału zgromadzonego w trakcie postępowania. Z wyjaśnień złożonych przez Zastępcę Wojewódzkiego Inspektora wynika, że WIOŚ nie dysponował możliwościami wpłynięcia na przyspieszenie rozpatrzenia tego odwołania. Natomiast w 2018 r. przeprowadzono w podmiocie rekontrolę, w trakcie której ustalono, że zarządzenia pokontrolne nie zostały zrealizowane. Ustalenia te

¹¹⁹ Art. 194 ust. 1 pkt 4 został z dniem 5 września 2018 r. zmieniony przez art. 1 pkt 15 lit. a ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o odpadach (Dz.U. poz. 1592), art. 194 ust. 4 został dodany przez art. 1 pkt 15 lit. b niniejszej ustawy.

¹²⁰ Decyzja IK.7062.71.10.2017 z dnia 12.05.2017r., z terminem zapadalności 9.11.2017 r.

¹²¹ Decyzja IK.7062.71.22.2019 z dnia 30.07.2019 r., z terminem zapadalności 2.09.2019 r.

¹²² WIOŚ kontynuuje działania mające na celu uzyskanie wymierzonej kwoty wynikające z art. 6 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz.1427, ze zm.).

przekazano do Prokuratury, a także do GIOŚ w celu wykorzystania w prowadzonym postępowaniu odwoławczym.

(akta kontroli: 2421-2428, 426)

W okresie objętym kontrolą wymierzono 14 administracyjnych kar pieniężnych gminom, które nie osiągały wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych (pięć gmin) lub nie ograniczyły do wysokości określonej w przepisach masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (pięć gmin) albo sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi były nierzetelne bądź złożone nieterminowo (cztery gminy). W 2016 r. wymierzono kary pięciu gminom (na łączną kwotę 4 tys. zł). Egzekucja tych kar została zawieszona na rok, na mocy decyzji Wojewódzkiego Inspektora, podjętej na podstawie art. 9zb ust. 3, art. 9ze ust. 2 ustawy o utrzymaniu porządku w gminach. Przeprowadzona kontrola sposobu usunięcia naruszeń wykazała poprawę sytuacji przetwarzania odpadów w gminach i w efekcie kary te umorzono. W 2018 r. i 2019 r. wymierzono kary administracyjne ośmiu gminom o łącznej wysokości odpowiednio 5,4 tys. zł, 6,7 tys. zł. Trzy decyzje były konsekwencją niedotrzymania przez gminy terminu składania sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2017 r. Pozostałe decyzje wynikały z nieosiągnięcia przez gminy wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do użycia frakcji odpadów komunalnych, tj. papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła. W 2020 r. (do końca maja) wymierzono karę administracyjną jednej gminie za nieterminowe przekazanie Marszałkowi korekty sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2018 r. Termin zapadalności jednej z ww. kar został odroczony, gdyż 11 lutego 2019 r. gmina złożyła do GIOŚ odwołanie, które dotychczas nie zostało rozpatrzone¹²³. Pozostałe kary zostały wyegzekwowane.

(akta kontroli: 2387-2389)

Wojewódzki Inspektor wykorzystywał możliwość kierowania wniosków o ukaranie do właściwego miejscowo sądu i zawiadamiał organy ścigania, jeśli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenia przepisów ustawy o odpadach lub ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny¹²⁴ (k.k.), za które przewidziana była odpowiedzialność za wykroczenia lub przestępstwa.

W jednym przypadku (opisanym szerzej w pkt 2.1. wystąpienia) polegającym na niedopełnieniu przez zarządzającego składowiskiem ciężącego na nim obowiązku zaprzestania przyjmowania odpadów po uzyskaniu zgody na jego zamknięcie, Wojewódzki Inspektor, na podstawie art. 189 ust. 2 pkt 13 ustawy o odpadach skierował wniosek o ukaranie do sądu za popełnione wykroczenie¹²⁵. Nieusunięcie zakopanych odpadów komunalnych było podstawą do sporządzenia wniosku o ukaranie innego posiadacza odpadów na podstawie art. 31a ust. 1 ustawy o IOŚ¹²⁶.

Wojewódzki Inspektor kierował zawiadomienia do Prokuratury oraz do Policji o możliwości popełnienia przestępstwa przez podmioty gospodarujące odpadami komunalnymi (skierowano takie zawiadomienia w czterech sprawach), wystąpił też z wnioskiem o rozszerzenie prowadzonego już śledztwa. Pierwsza ze spraw dotyczyła nierespektowania przez zbierającego odpady wymogów art. 15 ustawy o odpadach, tj. prowadzenia łącznego magazynowania odpadów i przedmiotów lub

¹²³ W dniu 24 lipca 2019 r. GIOŚ poinformował o przesunięciu terminu rozpatrzenia ww. odwołania do 30 września 2019 r. (pismo DKG0-420/132A/2019/dem).

¹²⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm..

¹²⁵ Wniosek IK.703.0.48.28.2017 WN z 29 maja 2017 r. skierowany do Sądu Rejonowego w Kielcach, Wydział IX Karny.

¹²⁶ Wniosek IK.703.0.265.80.2018.WN z 10 października 2018 r. skierowany do Sądu Rejonowego w Jędrzejowie, II Wydział Karny.

substancji, które utraciły status odpadów oraz magazynowania przedmiotów lub substancji, które utraciły status odpadów w miejscach przeznaczonych do magazynowania odpadów lub składowania odpadów¹²⁷. Złożono też zawiadomienia do Prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa w dwóch innych sprawach związanych z niewłaściwym gospodarowaniem odpadami komunalnymi, w których stwierdzono podejrzenie popełnienia przestępstwa wynikającego z art. 183 § 1 k.k., który stanowi: *kto wbrew przepisom składowuje, usuwa, przetwarza, zbiera, dokonuje odzysku, unieszkodliwia albo transportuje odpady lub substancje w takich warunkach lub w taki sposób, że może to zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym podlega karze pozbawienia wolności od trzech miesięcy do lat pięciu*¹²⁸. W innej sprawie skierowano dwa zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 183 oraz art. 271 i 273 k.k. w związku m.in. z niewłaściwym magazynowaniem przez podmiot odpadów łatwopalnych oraz prowadzeniem ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem rzeczywistym¹²⁹.

W odniesieniu do prowadzonego przez Prokuraturę śledztwa dotyczącego nielegalnego magazynowania odpadów, wnioskowano o rozszerzenie działań wobec posiadacza odpadów pod kątem wykrycia sprawców odpowiedzialnych za przywóz tych odpadów oraz przekazano na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 2 ustawy o IOŚ informacje wynikające z działań kontrolnych prowadzonych przez Inspektorat, które mogły być pomocne w postępowaniach prowadzonych przez organy ścigania¹³⁰.

(akta kontroli str. 2474-2512)

Od 2019 r. w ramach Wydziału Inspekcji utworzono *Dział do walki z szarą strefą*, do zadań którego należą m.in. sprawy z zakresu gospodarki odpadami¹³¹. Zastępca Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił: (...) *inspektorzy wyznaczeni do prowadzenia działań w ramach walki z tzw. „szarą strefą” wielokierunkowo współpracują z odpowiednimi wydziałami Komendy Wojewódzkiej Policji i komendami powiatowymi w zakresie działań niejednokrotnie o charakterze mafijnym w gospodarce odpadami na terenie województwa i w skali ponadregionalnej.*

(akta kontroli str. 428,1788-1809, 1821-1824)

2.6. W WIOŚ prowadzono działania mające na celu identyfikację liczby, przyczyn i źródeł powstawania pożarów miejsc deponowania odpadów na terenie województwa świętokrzyskiego. W latach 2016-2020 (do 30 maja) odnotowano 38 takich pożarów (14 małych, osiem średnich, 10 dużych i sześć bardzo dużych¹³²), w tym 32 dotyczyło odpadów komunalnych. Przyczyną 22 z tych zdarzeń było podpalenie. Pożary wystąpiły w ośmiu zakładach (w jednym z nich zanotowano aż dziewięć pożarów, w innym trzy, w dwóch innych po dwa pożary) oraz czterech nielegalnych składowiskach odpadów komunalnych.

¹²⁷ Zawiadomienia IK.703.0.319.94.2017.WN z 15 stycznia 2018 r. do Komendanta Powiatowego Policji w Pińczowie i IK.703.0.356.114.2018/2019.WN z 11 lutego 2019 r. skierowane do Prokuratury Rejonowej w Pińczowie.

¹²⁸ Zawiadomienia: IK.703.0.360.39.2019.WN z 4 lipca 2019 r. i IK.703.0.162.92.2019.WN z 11 września 2019 r.

¹²⁹ Zawiadomienie IK.II.703.0.339.211.2019.WN i IK.II.703.0.339.212.2019.WN z 20 i 23 stycznia 2020 r. do Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach, Wydział dw. z Przystępczością Gospodarczą i Wydział dw. z Korupcją.

¹³⁰ Zawiadomienia IK.703.0.124.39.2017.WN.KZ; IK.703.0.124.40.2017.WN.KZ z 22 czerwca 2017 r. skierowane do Prokuratury Rejonowej w Jędrzejowie i Naczelnika Wydziału Kryminalnego Komendy Powiatowej Policji w Jędrzejowie oraz zawiadomienie IK.703.0.265.2018.C z 20 maja 2019 r. skierowane do Prokuratury Rejonowej w Jędrzejowie.

¹³¹ Regulamin organizacyjny Inspektoratu wprowadzony zarządzeniem nr 4/2019 Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska z 8 marca 2019 r.

¹³² Klasyfikacja pożarów (mały/średni/duży/bardzo duży) oraz ich prawdopodobna przyczyna została określona na podstawie *Informacji ze zdarzenia* sporządzonych przez Straż Pożarną.

W 2016 r. wybuchło pięć pożarów, w tym cztery dotyczyły odpadów komunalnych. Trzy wystąpiły w jednym podmiocie we wrześniu i grudniu 2016 r., ich przyczyną było podpalenie. W 2017 r. zanotowano jeden pożar, który powstał na skutek awarii technicznej, w 2018 r. – osiem (wszystkie z nich dotyczyły segregowanych lub zmieszanych odpadów komunalnych). Przyczyną pożarów, które wybuchły na składowiskach odpadów był samozapłon (spowodowany nagraniem zaolejonych materiałów do temperatury zapalenia lub procesami biochemicznymi) lub przypadkowe zaprószenie ognia. W 2019 r. zanotowano 19 pożarów miejsc składowania odpadów, 16 z nich dotyczyło odpadów komunalnych, aż siedem wystąpiło w Zakładzie Przetwarzania Odpadów w Falkowie, zarządzanym przez Polskie Odpady Komunalne Sp. z o.o. Pożary wystąpiły także w składowiskach odpadów funkcjonujących w ramach instalacji komunalnych, innym składowisku odpadów, trzech nielegalnych wysypiskach oraz w zakładzie przetwarzającym odpady z tworzyw sztucznych. Najwięcej z tych pożarów wynikało z podpalenia (12 przypadków). Przyczyną pozostałych zdarzeń było: zwarcie instalacji elektrycznej, zaprószenie ognia przez osoby, które zbierają surowce wtórne na składowisku oraz samozapłon biologiczny. W 2020 r. (do 30 maja) zanotowano pięć pożarów, w tym trzy dotyczące odpadów komunalnych – dwa w składowisku odpadów w Falkowie oraz jeden w miejscu nielegalnego składowania odpadów. Przyczyną dwóch z tych pożarów było podpalenie.

(akta kontroli str. 2537-2577)

WIOŚ był informowany o pożarach przez Straż Pożarną, w sześciu przypadkach informacja została przekazana z Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego, w dwóch przez pracowników zakładu, w którym nastąpiło zdarzenie. W celu uzyskania bieżącej i szczegółowej informacji o występujących pożarach zwracano się, na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy o IOS, do Straży Pożarnej o udostępnienie meldunku ze zdarzenia. W sytuacji dużych lub bardzo dużych pożarów inspektorzy WIOŚ byli obecni w trakcie akcji gaśniczej lub wizytowali to miejsce po zdarzeniu, sporządzano notatki służbowe i dokumentację fotograficzną, dokonywano oceny wpływu pożaru na środowisko. Wdrażano również pozaplanowe kontrole interwencyjne. Kontrole takie podjęto w odniesieniu do siedmiu podmiotów, w których wystąpiły duże lub bardzo duże pożary. W wyniku sześciu z tych kontroli skierowano do zakładów zarządzenia pokontrolne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych w trakcie kontroli naruszeń.

(akta kontroli str.2578-2595)

W zakładzie, w którym wystąpiło najwięcej pożarów podjęto także dodatkowe działania. Jak wykazała kontrola nr WIOS-KIELC 162/2019, podjęta w trybie interwencyjnym, magazynowanie odpadów w tym podmiocie odbywało się niezgodnie z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi. W związku z tym w odniesieniu do prezesa zarządu spółki wszczęto postępowanie w trybie art. 32 ust. 1a ustawy o odpadach w sprawie wstrzymania działalności, oraz trzy postępowania administracyjne w sprawie nałożenia administracyjnych kar pieniężnych, wystąpiono z wnioskami do wójta gminy o wydanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów ich usunięcie oraz do starosty o cofnięcie decyzji udzielającej spółce pozwolenia zintegrowanego (pozwolenie to zostało cofnięte w dniu 31 marca 2020 r.¹³³), skierowano do spółki zarządzenia pokontrolne z terminem realizacji do 30 września 2019 r., na które spółka nie odpowiedziała. Ponowna kontrola WIOŚ wykazała, że nie były one realizowane i stwierdzono dalsze naruszenia. W związku z tym wszczęto następne postępowania administracyjne w sprawie nałożenia kar administracyjnych oraz

¹³³ Od decyzji tej złożono odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które zostało rozpatrzone negatywnie.

wydano kolejne zarządzenia pokontrolne. Zawiadomiono też Prokuraturę¹³⁴ o możliwości popełnienia przestępstwa polegającego na gospodarowaniu odpadami w sposób, który może zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka lub spowodować obniżenie jakości wody, powietrza lub powierzchni ziemi lub zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym oraz doprowadzeniu do kolejnego pożaru odpadów (czyn z art. 163 § 1 i 183 § 1 k.k.). Przekazano również dwie informacje dotyczące wyników bieżących kontroli do Prokuratury Okręgowej w Kielcach, oraz dziewięć takich informacji do: Komendy Wojewódzkiej Policji lub Komisariatu Policji w Radoszycach¹³⁵.

(akta kontroli str. 2596-2628)

Z *Informacji o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska* za 2018 r. i 2019 r. wynika, że w latach tych podjęto odpowiednio 18 i 56 kontroli w miejscach zagrożonych wystąpieniem pożarów odpadów¹³⁶, w tym pięć i 28 przy współudziale jednostek Policji lub Straży Pożarnej. W większości tych kontroli stwierdzono naruszenia. Odpowiednio w sześciu i czterech kontrolach stwierdzono zagrożenie wystąpienia pożaru. Na podstawie art. 17 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o IOŚ kierowano pisma do komendantów Państwowej Straży Pożarnej, zawierające opis ustaleń dotyczących niewłaściwego gospodarowania odpadami, w tym niezapewnienia wymaganych warunków ich magazynowania (dotyczyło to głównie odpadów wysokoenergetycznych). W powyższych latach skierowano 11 takich informacji, w tym siedem dotyczyło gospodarujących odpadami komunalnymi.

(akta kontroli str. 1403, 1466-1467)

W okresie objętym kontrolą wpłynęło do WIOŚ pięć interwencji o podjęcie działań kontrolnych w związku z niebezpieczeństwem wystąpienia pożaru. W 2016 r. były to dwie sprawy, w następnych latach po jednej. W czterech z tych spraw niezwłocznie podjęto działania kontrolne, w jednej w wyznaczonym późniejszym terminie. Wszystkie interwencje znalazły potwierdzenie w ustaleniach kontroli WIOŚ. W 2020 r. przeprowadzono również czynności sprawdzające, na podstawie art. 10b ustawy o IOŚ w związku z uzasadnionym podejrzeniem popełnienia przestępstwa przeciwko środowisku, w miejscach zagrażających wystąpieniem pożaru. Wyniki tych działań wykorzystano do zaplanowania kontroli interwencyjnych, a w jednym przypadku zawiadomiono Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

(akta str. 2378-2386, 2629-2640)

Wojewódzki Inspektor informował GIOŚ o każdym pożarze, mającym miejsce w województwie, jego rozmiarach i przebiegu akcji gaśniczej oraz przekazywał wyniki analiz i obserwacji dotyczących zagrożenia pożarami. W obszernej informacji dotyczącej pożaru miejsca nielegalnego składowania odpadów pochodzenia chemicznego wskazano zagrożenia wynikające ze składowania podobnych odpadów w trzech innych lokalizacjach na terenie województwa świętokrzyskiego¹³⁷. Niezadawalająca efektywność działań WIOŚ w tej sprawie wynikała z tego, że *organy samorządowe nieskutecznie prowadzą postępowania egzekucyjne, nie zważając na realne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Również Prokuratury przewlekłe prowadzą swoje postępowania, niektóre wręcz umarzają, co powoduje, iż do dnia dzisiejszego [przedsiębiorcy] nie ponieśli żadnej*

¹³⁴ Pismo IK.703.0.136.68.2020.WN z 8 maja 2020 r.

¹³⁵ Pisma: IK.703.0.276.2019.B z 26 marca 2019 r. i 17 lutego 2020 r.; pisma IK.703.0.276.2019.A z 5 lutego 2020 r., r. IK.703.0.162.92.2019.WN z 11 września 17 września 2019 r. IK.703.0.136.57.2020. WN z 17 kwietnia 2020 r. IK.7024.2.18.C.2019 z 4 czerwca 2019 r., IK.7024.2.18.2019.WN z 23 marca 2019 r.; pisma IK.III.703.0.162.68.2019.WN z 1 lipca 2019 r., IK.703.0.136.56.2020.WN z 17 kwietnia 2020 r.

¹³⁶ W ramach realizacji ogólnopolskiego celu kontrolnego: *kontrola przestrzegania przepisów w zakresie gospodarki odpadami przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania odpadów, przetwarzania odpadów w miejscach stwarzających ryzyko wystąpienia pożaru.*

¹³⁷ Pismo IK.703.0.137.59.2020.WN z 23 kwietnia 2020 r.

odpowiedzialności za porzucenie odpadów na terenie województwa świętokrzyskiego.

W ramach prac nad *Raportem o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2018 roku*¹³⁸ przedstawiono najważniejsze zagrożenia zidentyfikowane na terenie województwa świętokrzyskiego, w tym pożarowe. W innym piśmie przedstawiono propozycje dotyczące zmian przepisów ustawy o odpadach oraz o IOŚ, które mogłyby przyczynić się do likwidacji patologicznych zjawisk w gospodarce odpadami¹³⁹. Propozycje te dotyczyły m.in.: zaostrzenia lub doprecyzowania obowiązujących przepisów ustawy o odpadach, wprowadzenia bardziej skutecznych sankcji za jej nieprzestrzeganie oraz skrócenie niektórych procedur, w tym dotyczących postępowania w sprawie wstrzymania działalności gospodarujących odpadami.

(akta str. 1144-1149, 2641-2653)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie sformułowano nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W WIOŚ przeprowadzano kontrole planowe podmiotów gospodarujących odpadami komunalnymi oraz w odpowiedzi na liczne interwencje podejmowano kontrole pozaplanowe. Z powodów kadrowych plan kontroli na 2019 r. nie został zrealizowany, co spowodowało niedopełnienie wymaganej art. 5a ust. 4 pkt 2 ustawy o IOŚ częstotliwości kontroli przedsiębiorcy zarządzającego instalacjami komunalnymi, posiadającego pozwolenie zintegrowane. W kontrolach analizowano szeroki zakres problematyki gospodarowania odpadami komunalnymi. Ustaleń dokonywano na podstawie dokumentacji, wyników badań i ekspertyz, prowadzono oględziny, wykorzystywano system wizyjny, dokonywano nawierceń i odkryć gruntu, zlecano niezależnym laboratoriom badania składu odpadów. Właściwie identyfikowano stany niezgodności z przepisami, a w sytuacjach tego wymagających stosowano adekwatne środki dyscyplinujące oraz podejmowano wymagane przepisami działania pokontrolne. W WIOŚ identyfikowano zagrożenia dla środowiska, wynikające z niewłaściwego gospodarowania odpadami komunalnymi i wdrażano postępowania administracyjne mające na celu wstrzymanie działalności posiadaczy odpadów, która była prowadzona z naruszeniem pozwoleń i decyzji oraz nakładano i egzekwowano kary pieniężne. Wojewódzki Inspektor wykorzystywał również możliwość kierowania wniosków o ukaranie do sądu i zawiadamiał organy ścigania, jeśli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenia przepisów uzasadniających podejrzenie popełnienia wykroczenia lub przestępstwa. Podejmowano skuteczne działania w celu identyfikacji liczby, przyczyn i źródeł powstawania pożarów miejsc deponowania odpadów na terenie województwa oraz prowadzono kompleksowe działania zapobiegawcze.

3. Nadzór nad transgranicznym przemieszczaniem odpadów i przetwarzaniem na terytorium kraju przywożonych odpadów

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2016-2020 (I półrocze) do WIOŚ wpłynęły 94 wnioski o udzielenie informacji, w trybie art. 5 ust. 1 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, dotyczących przestrzegania przepisów o ochronie środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, które ubiegały się o zezwolenie na przywóz odpadów na teren kraju

¹³⁸ Pismo IK.7021.2.151.2019 z 26 kwietnia 2019 r.

¹³⁹ Pismo IK.7021.3.50.2020 z 13.05.2020 r.

(w kolejnych latach były to odpowiednio 39, 27, 16, dziewięć i trzy wnioski). Główny Inspektor zwracał się o opinię w sprawie następujących zakładów:

- Mo-Bruk S.A. Zakład Produkcji Paliw Alternatywnych w Karsach, dysponujący instalacjami do odzysku i unieszkodliwiania odpadów innych niż niebezpieczne i niebezpiecznych w procesie przetworzenia/odzysku R1/R12¹⁴⁰ (produkcja paliw alternatywnych) oraz unieszkodliwiania (w procesie D10) – 54 wnioski;
- Cement Ożarów S.A., Zakład w Karsach, dawniej: Grupa Ożarów S.A. (instalacja do produkcji klinkieru cementowego, cementu lub wapna i termicznego przetwarzania odpadów w postaci paliw alternatywnych w procesie R1) – 32 wnioski;
- Lafarge Cement S.A. w Małogoszczy posiadający instalację jak wyżej opisana – trzy wnioski;
- MB Recycling Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami w Kielcach eksploatujący instalację do przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów – dwa wnioski;
- Quicpack Polska Sp. z o.o. w Jędrzejowie (instalacja do recyklingu tworzyw sztucznych produkcji regeneratu wytwarzanego z folii odpadowej w procesie R3) – dwa wnioski;
- CELSA Huta Ostrowiec Sp. z o.o. w Ostrowcu Świętokrzyskim (instalacja do recyklingu lub odzysku metali i związków metali w procesie R4) – jeden wniosek.

(akta kontroli str. 151)

Szczegółową analizą objęto dokumentację dotyczącą 23 informacji¹⁴¹. Podstawą do ich udzielenia były przeprowadzone przez WIOŚ kontrole w terenie, dotyczące przestrzegania przez podmioty przepisów o ochronie środowiska. Najczęściej bazowano na wynikach kontroli zrealizowanych w okresie poprzedzającym wpływ wniosków, tj. zakończonych do trzech miesięcy (dziewięć informacji) lub od trzech do pięciu miesięcy wcześniej (siedem informacji). Pozostałe siedem informacji sporządzono na podstawie wyników kontroli podjętych bezpośrednio po wpływie wniosków lub kontroli już trwających. Trudności z szybkim zakończeniem takich kontroli były powodem nieterminowego sporządzenia dwóch informacji (co zostało szczegółowo opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*). Korzystano z wyników tzw. kontroli dokumentacyjnych (podejmowanych krótko po wpływie wniosków) oraz kontroli prowadzonych przez Urząd Marszałkowski (do jednej informacji dołączono kopię protokołu takiej kontroli). Zapisy wszystkich przekazanych informacji były zgodne z ustaleniami kontroli oraz zawierały opis aktualnego stanu realizacji skierowanych do podmiotów zarządzeń pokontrolnych. W żadnej z informacji nie zostały pominięte, ustalone w toku tych kontroli, naruszenia. W dziewięciu informacjach wskazano nieprawidłowości, w tym w trzech poinformowano o naruszeniu warunków pozwolenia zintegrowanego przez jeden z podmiotów (Mo-Bruk S.A.), co było podstawą wyrażenia przez Głównego Inspektora sprzeciwu wobec planowanych transgranicznych wysyłek odpadów do tego zakładu¹⁴². Spółka podjęła działania naprawcze, o których Główny Inspektor był informowany.

(akta kontroli str. 152-153, 167, 162, 174-190, 240-250, 394-396, 407-417)

¹⁴⁰ Zgodnie z terminologią procesów określonych w załączniku nr 1 do ustawy o odpadach, tj. *Niewyczerpujący Wykaz Procesów Odzysku*.

¹⁴¹ Wybranych losowo (po pięć z lat 2016-2019 i trzy z 2020 r.) z uwzględnieniem reprezentacji wszystkich podmiotów prowadzących działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów pochodzących transgranicznego przemieszczenia. Zostały one udzielone w odpowiedzi na 25 wniosków.

¹⁴² Decyzje GIOŚ nr pisma DKR-442/IT021146/114/5/17/gp z 17 sierpnia 2017 r. i DKR-442/FI003261/94/5/17/wo z 17 października 2017 r.

Większość informacji (17, tj. 74%) została przesłana w terminie przewidzianym w art. 5 ust. 2 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, tj. nie później niż 14 dni od dnia otrzymania wniosku. Jak wynika z dat wysyłki umieszczonych na tych informacjach, trzy z nich przekazano z opóźnieniem jednego do dwóch dni, a trzy po 18, 29 i 32 dniach od wpływu wniosku.

W odniesieniu do pism, w przypadku których wystąpiły jedno- lub dwudniowe przekroczenia terminów uzyskano wyjaśnienia, z których wynika, że były one wysłane wcześniej faksem, jednak WIOŚ nie dysponuje potwierdzeniem takiej wysyłki.

(akta kontroli str. 152-153, 162-167, 191-192, 429)

3.2. W latach 2016-2020 (I półrocze) Główny Inspektor przekazał do WIOŚ, zgodnie z art. 7 ust. 2 i 3 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, kopie 31 decyzji o wydaniu zezwolenia na przywóz odpadów z zagranicy na teren kraju i jednego zezwolenia na wywóz odpadów (w kolejnych latach odpowiednio trzy, cztery, 21 i trzy takie informacje) do instalacji funkcjonujących na terenie województwa świętokrzyskiego. Zezwolenia dotyczyły przywozu odpadów do instalacji prowadzonej przez Mo-BRUK S.A. (19), Cement Ożarów S.A. (10), Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o. (2). Informacje te były wykorzystywane w toku prowadzonych kontroli, np. zagadnienie prawidłowości realizacji wysyłki odpadów z Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o., a w szczególności zgodności z wydanym zezwoleniem oraz analiza łącznej masy wysyłanych odpadów, były badane w ramach jednej z kontroli¹⁴³.

Do WIOŚ przekazano także 49 decyzji o zezwoleniu na wywóz/przywóz odpadów do instalacji funkcjonujących na terenie innych województw, w przypadkach gdy trasa podstawowa lub alternatywna przewozu tych odpadów przebiegała przez województwo świętokrzyskie. Analiza wybranych z tej grupy losowo dziesięciu spraw wskazuje, że kopie decyzji o zezwoleniu na wywóz/przywóz odpadów przekazywano najwyżej po 20 dniach od ich wydania i zawierały one informacje, o których mowa w art. 6 ust. 1 i 2 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, w tym odbiorcę odpadów, przewoźników odpadów, rodzaj oraz ilość odpadów, które były przedmiotem międzynarodowego przemieszczania odpadów, okres ważności, na jaki zezwolenie było udzielone, rodzaj transportu, trasę podstawową i alternatywną przewozu odpadów, w tym miejsca przekraczania granicy RP oraz miejsce prowadzenia procesów odzysku tych odpadów. Do decyzji tych dołączano *Dokument zgłoszenia transgranicznego przesyłania lub przemieszczania odpadów*. Większość z tych informacji (osiem) dotyczyło wywozu lub przywozu odpadów, który był realizowany do instalacji prowadzonej przez podmiot funkcjonujący w województwie podkarpackim (np. decyzją z 28 listopada 2018 r. wydano zezwolenie na przywóz maksymalnie 225 transportów odpadów oznaczonych kodem 10 04 02* w terminie do 30 września 2021 r.). Jak wynika z wyjaśnień Naczelnika Wydziału Inspekcji, wobec niewyznaczenia dokładnych terminów realizacji tych transportów, informacje te nie były wykorzystywane do planowania kontroli transportów, mogły być za to przydatne w sytuacji wystąpienia zdarzeń drogowych.

(akta kontroli str. akta kontroli str. 194-228, 332-338, 418)

3.3. Na terenie województwa świętokrzyskiego przeprowadzono łącznie 19 akcji kontrolnych dotyczących przewozu odpadów, podczas których skontrolowano 736 pojazdów. Kontrole te odbywały się w ramach: ogólnopolskiego projektu IMPEL¹⁴⁴ TFS¹⁴⁵ *Europejskie akcje inspekcyjne* (w latach 2016-2018 po trzy

¹⁴³ Nr WIOS-KIELC 72/2018.

¹⁴⁴ Europejska Sieć Wdrażania i Egzekwowania Prawa Ochrony Środowiska (ang. *The European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law* – w skrócie IMPEL).

w każdym roku), ogólnopolskich akcji *Stop nielegalnym odpadom* (jedna w 2019 r. i dwie w 2020 r.¹⁴⁶) oraz ogólnoświatowych operacji DEMETER¹⁴⁷ (trzy w 2018 r.¹⁴⁸, cztery w 2019 r.). Akcje te, prowadzone w wybranych punktach drogowych, były przeprowadzane każdorazowo na wniosek GIOŚ (w przypadku operacji celnych również na wniosek Ministerstwa Finansów). Uczestniczyli w nich inspektorzy WIOŚ wspólnie z innymi organami: Inspekcją Transportu Drogowego, KAS, Strażą Graniczną oraz Policją. Analiza wszystkich sprawozdań z ww. akcji i operacji oraz związanej z nimi dokumentacji kontrolnej wykazała, że inspektorzy WIOŚ podczas tych kontroli sprawdzali dokumenty oraz dokonywali oględzin towaru. Nie korzystali z badań laboratoryjnych oraz sprzętu specjalistycznego, ponieważ – jak podała Naczelnik Wydziału Inspekcji – *do tej pory nie było problemów z kwalifikacją odpadów i nie było konieczności wykorzystywania takiego sprzętu ani pobierania prób odpadów do badań laboratoryjnych. Do określenia ilości przewożonych odpadów, ich rodzaju oraz zgodności odpadów z dokumentami przewozowymi wystarczała ocena wykwalifikowanego inspektora WIOŚ.*

Powyższe kontrole przewozu odpadów nie wynikały z planów kontroli. WIOŚ nie prowadził innych kontroli dotyczących transportu odpadów.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: *Zgodnie z art. 10b ust. 1 i 2 pkt 7 ustawy o IOŚ, w określonych w ustawie przypadkach powzięcia uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczeniu przeciwko środowisku, (...), wojewódzki inspektor ochrony środowiska lub upoważnieni inspektorzy IOŚ mogą podjąć czynności, polegające na zatrzymywaniu lub przeszukiwaniu pojazdów przewożących towary oraz kontroli dokumentów związanych z przewozem towaru, jeżeli zachodzi podejrzenie przewożenia odpadów. Tut. Inspektorat od czasu obowiązywania niniejszych przepisów nie realizował ww. czynności ze względu na niewystąpienie uzasadnionego podejrzenia zaistnienia przestępstwa lub wykroczenia w tym zakresie, co by uprawniało do wykonywania takich działań. Dodał również, że zgodnie z § 21 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 listopada 2019 r. w sprawie kontroli ruchu drogowego¹⁴⁹, kontrolę ruchu drogowego w zakresie kontroli transportu odpadów oraz wymagań związanych z tym transportem inspektor IOŚ wykonuje w obecności funkcjonariusza Policji, inspektora Inspekcji Transportu Drogowego, funkcjonariusza Straży Granicznej lub funkcjonariusza Służby Celno-Skarbowej. Wykonując kontrolę, inspektor IOŚ nosi ubiór zapewniający mu łatwą rozpoznawalność. W celu przeprowadzenia kontroli, inspektor IOŚ zatrzymuje pojazdy, poruszając się wyłącznie pieszo oraz z zachowaniem warunków określonych w § 2 ust. 1 i 6–8, § 3 ust. 1 oraz § 4 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ww. ustawy. Przed wejściem w życie art. 10b ustawy o IOŚ, inspektorzy IOŚ nie posiadali żadnych uprawnień do zatrzymywania pojazdów, a czynności te były wykonywane wyłącznie przez funkcjonariuszy innych służb.*

Wśród pojazdów skontrolowanych w ramach wyżej opisanych akcji kontrolnych było siedem prowadzących międzynarodowe przemieszczanie odpadów¹⁵⁰. W dwóch przypadkach stwierdzono naruszenia przepisów w zakresie międzynarodowego

¹⁴⁵ Zespół ekspercki IMPEL do spraw transgranicznego przemieszczania odpadów, ang. *Transfrontier Shipment of waste*, w skrócie TFS.

¹⁴⁶ Do 30 czerwca 2020 r.

¹⁴⁷ Operacji Światowej Organizacji Celnej (ang. World Customs Organisation), mającej na celu zwalczanie nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów i substancji niebezpiecznych pomiędzy Europą, Azją i Pacyfikiem i Afryką.

¹⁴⁸ 70 pojazdów skontrolowanych w ramach jednej z tych akcji było również poddane kontroli w ramach akcji IMPEL. Obie te akcje odbywały się w tym samym dniu (26 czerwca 2018 r.) i w tych samych punktach kontrolnych.

¹⁴⁹ Dz. U. z 2019 r. poz. 2141.

¹⁵⁰ Jeden w 2017 r., trzy w 2018 r. i jeden w 2019 r.

przemieszczania odpadów, które w jednym z nich¹⁵¹ polegały na braku wymaganego pisemnego zgłoszenia i zgody na przemieszczenie odpadów niesklasyfikowanych pod żadnym kodem w załączniku III, IIIB, IV lub IVA rozporządzenia (WE) Nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów¹⁵² (działania podjęte w związku z tą nieprawidłowością opisano w punkcie 3.5), w drugim¹⁵³ na niewypełnieniu wszystkich wymaganych pól w załączniku VII (w związku z tą nieprawidłowością zatrzymano transport do czasu nadesłania uzupełnionej dokumentacji).

(akta kontroli str. 436-490, 578, 2659, 2660)

Zastępca Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił: *realizacja (...) kontroli w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów jest jednym z wycinków działalności kontrolnej (...). Stąd trudno jednoznacznie wskazać aby w latach 2016-2020, właśnie w tym zakresie, były problemy z finansowaniem kontroli, prowadzenia badań odpadów czy zakupu wyposażenia i sprzętu technicznego. Generalnie we wszystkich analizowanych latach zabezpieczenie środków finansowych na potrzeby realizacji działań kontrolnych było ograniczone i corocznie korzystano z dodatkowych środków przekazywanych z rezerwy Wojewody Świętokrzyskiego. Zmiana w tym zakresie nastąpiła w II połowie 2018 r. gdy wraz ze zwiększeniem zakresu działalności Inspekcji uzyskano z rezerwy celowej Ministra Finansów dodatkowe środki finansowe (...). Biorąc pod uwagę zakres nowych uprawnień i rozszerzenie rodzajów podejmowanych działań doposażono Wydział Inspekcji w 2018 r. w różnego rodzaju sprzęt techniczny, taki jak: aparaty fotograficzne, kamerę laparoskopową, lornetki, drona, latarki, wideorejestratory, drabinę, sprzęt komputerowy oraz środki ochrony osobistej, które są wykorzystywane również w ramach kontroli z zakresu międzynarodowego przemieszczania odpadów. Dodatkowo w 2020 r., pozyskano z Inspekcji Transportu Drogowego samochód specjalny (biuro) do prowadzenia działań kontrolnych w terenie (...).*

(akta kontroli str. 430)

3.4 W latach 2016-2020 (I półrocze) przeprowadzono wszystkie zaplanowane kontrole u prowadzących instalacje przetwarzania lub odzysku odpadów pochodzących z transgranicznego przemieszczania odpadów. Realizowano także kontrole pozaplanowe. Corocznie zaplanowano i zrealizowano kontrole w instalacjach, które zaliczono do I kategorii ryzyka, tj.: Mo-Bruk S.A., Cement Ożarów S.A., MB Recycling Sp. z o.o., Celsa Huta Ostrowiec Sp. z o.o. (w podmiotach tych przeprowadzono w sumie 26 kontroli, w tym sześć pozaplanowych). Pozostałe podmioty zostały zaliczone do III-V kategorii ryzyka. W Lafarge Cement S.A przeprowadzono jedną kontrolę planową i jedną pozaplanową, w Quickpack Polska Sp. z o.o. – jedną planową i dwie pozaplanowe, w innych podmiotach przeprowadzono w sumie trzy kontrole planowe i osiem pozaplanowych. Łącznie przeprowadzono 42 kontrole (w tym 17 pozaplanowych) związane z realizacją ogólnopolskiego celu kontrolnego pn. *Kontrola przestrzegania przepisów obowiązujących w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów.*

W okresie objętym kontrolą wpłynęło do WIOŚ 18 wniosków i skarg związanych z transgranicznym przemieszczaniem odpadów. Interwencje dotyczące podejrzenia nielegalnego przemieszczania odpadów, ich niewłaściwego przetwarzania lub nieprzestrzegania przepisów o recyklingu pojazdów pochodzących z importu zgłaszały jednostki Policji, GIOŚ, urzędy celne, jednostki samorządu terytorialnego

¹⁵¹ Protokół kontroli nr WIOS-KIELC 181/2017.

¹⁵² Dz. U. UE L 190 z 12.07.2006, str. 1. Dalej: rozporządzenie (WE) Nr 1013/2006.

¹⁵³ Protokół kontroli nr WIOS-KIELC 319/2018.

lub osoby prywatne. W ich wyniku podejmowano kontrole, które w większości (67%) potwierdziły zasadność zgłoszeń.

(akta kontroli str. 229, 406-417, 434-435, 624-645)

Analizie poddano dokumentację 20 kontroli zakładów prowadzących przetwarzanie lub odzysk odpadów pochodzących z transgranicznego przemieszczania¹⁵⁴. W dziewięciu z tych kontroli (45%) stwierdzono naruszenia. Kontrole podmiotów prowadzących instalacje przetwarzające odpady, dotyczyły m.in. funkcjonowania tych instalacji, przestrzegania wymagań ochrony środowiska (w tym wprowadzania ścieków do wód i ziemi, przestrzegania przepisów w zakresie emisji hałasu do środowiska) oraz ustawy o odpadach. Kontrolowano warunki formalno-prawne prowadzonej działalności (w zakresie aktualności i adekwatności posiadanych pozwoleń), wysokość emisji hałasu i substancji zanieczyszczających do powietrza, gospodarkę wodno-ściekową w kontekście dotrzymywania warunków posiadanego pozwolenia zintegrowanego. Ocena tej zgodności była dokonywana na podstawie (1) przedstawionej dokumentacji np. rejestrów; (2) wyników pomiarów składu chemicznego emitowanych pyłów i hałasu, dokonywanych przez akredytowane jednostki badawcze lub systemy ciągłego pomiaru; (3) analizy procesu przetwarzania lub unieszkodliwiania na podstawie zestawienia danych z dokumentacji technicznej z dopuszczalnymi wielkościami określonymi w pozwoleniu (4) oględzin procesu oraz sposobu magazynowania odpadów; (5) analiz innej dokumentacji, tj. ewidencji ilościowej i jakościowej odpadów w kontekście rzetelności jej prowadzenia i terminowości sprawozdawczości. W ramach kontroli prowadzonych w 2019 r. kontrolowano spełnienie art. 25 ust. 6a i 6h ustawy o odpadach, tj. posiadanie przez podmioty wizyjnego systemu kontroli oraz zapewnienie WIOŚ dostępności obrazu miejsc magazynowanych odpadów w czasie rzeczywistym. W opisanym wyżej zakresie stwierdzono stany nieprawidłowe dotyczące:

- nieprzestrzegania warunków pozwolenia zintegrowanego, w tym w zakresie odprowadzania ścieków technologicznych do środowiska bez wymaganego zezwolenia i/lub eksploatacji instalacji do przetwarzania tych ścieków bez wymaganej zgody (trzy podmioty);
- nierzetelnego ewidencjonowania odpadów (dwa podmioty);
- naruszenia warunków decyzji udzielającej zezwolenia na przetwarzanie odpadów w zakresie sposobu magazynowania, określonych w art. 25 ustawy o odpadach (dwa podmioty);
- nieprzekazania do WIOŚ danych dostępu do wizyjnego systemu kontroli, co było wymagane art. 25 ust. 6h ustawy o odpadach (trzy podmioty).

W kontrolach odnoszono się do gospodarowania odpadami pochodzącymi z transgranicznego przemieszczenia. Ocena prawidłowości podejmowanych działań była dokonywana na podstawie analizy: (1) zezwoleń GIOŚ na przywóz/wywóz odpadów, tj. sprawdzano posiadane przez podmiot decyzje na transgraniczne przemieszczanie odpadów oraz ich realizację, np. zgodność z dopuszczonym okresem realizacji przywozu, ilością zrealizowanych transportów i masą tych transportów oraz kodów przyjmowanych odpadów; (2) dokumentacji, do której wypełniania i przesyłania był zobowiązany prowadzący instalację, np. dotyczące terminowego przesyłania potwierdzeń odbioru odpadów oraz potwierdzeń dokonania odzysku lub unieszkodliwienia odpadów; (3) oględzin procesu odzysku/unieszkodliwienia w celu oceny zgodności tego procesu z decyzjami GIOŚ. Obejmowano badaniem realizację obowiązków zawartych w rozporządzeniu (WE)

¹⁵⁴ Wybranych losowo z lat 2016-2020.

nr 1013/2006, w tym prawidłowości wystawianych i przesyłanych dokumentów¹⁵⁵, posiadania wymaganych umów i ich brzmienia (zapisy i uregulowania w postaci gwarancji finansowych w razie zaistnienia sytuacji wyjątkowych) oraz prawidłowości archiwizowania dokumentacji związanej z transgranicznym przemieszczaniem odpadów. W pięciu kontrolach (z ośmiu analizowanych), dotyczących instalacji przetwarzających paliwa alternatywne pochodzące z transgranicznego przemieszczania odpadów, w działaniach kontrolnych wykorzystano *Wytyczne korespondentów* oraz wskazówki metodyczne zatwierdzone przez Głównego Inspektora, określające warunki przywozu do Polski odpadów w postaci paliwa alternatywnego o kodzie 19 12 10¹⁵⁶. Zgodnie z ww. wytycznymi badano m.in.: prawidłowość i sposób wykorzystania paliwa alternatywnego; zachowanie zasady, by odpady te nie były wytwarzane z odpadów komunalnych, niebezpiecznych i innych wymienionych w powyższych wytycznych; skład paliwa alternatywnego i źródła pochodzenia odpadów oraz jego granulację; spełnienia parametrów dotyczących wartości opałowej, zawartości popiołu, wilgoci i siarki. W zakresie gospodarowania odpadami z transgranicznego przemieszczania stwierdzono następujące naruszenia:

- nierzetelne sporządzanie dokumentacji określonej w rozporządzeniu (WE) nr 1013/2006, w tym w trzech podmiotach wystąpiły braki w wypełnieniu formularzy określonych w załączniku VII, a w jednym stwierdzono, że część umów na przemieszczanie odpadów została zawarta niezgodnie z wymogami określonymi w art. 18 ust. 2 ww. rozporządzenia;
- w jednym zakładzie transgraniczne przemieszczanie odpadów (w postaci mieszaniny tworzyw sztucznych i gumy) realizowano bez wymaganego zgłoszenia i zgody.

(akta kontroli str. 230-393)

W analizowanych kontrolach właściwie identyfikowano stany niezgodności z przepisami i wskazywano osoby odpowiedzialne (poza jednym przypadkiem dotyczącym kontroli w Mo-Bruk S.A. opisanym w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*), stosowano przewidziane przepisami sankcje, w tym udzielono pięciu pouczeń i nałożono jeden mandat w wysokości 0,5 tys. zł. W odniesieniu do jednego podmiotu orzeczono administracyjną karę pieniężną w wysokości 50 tys. zł (co opisano szerzej w pkt 3.6).

We wszystkich kontrolach, w wyniku których stwierdzono naruszenia skierowano do podmiotów zarządzenia pokontrolne, o których realizacji WIOŚ był terminowo informowany. Realizacja zarządzeń pokontrolnych w zakładach prowadzących przetwarzanie lub odzysk odpadów pochodzących z transgranicznego przemieszczania była sprawdzana w toku kontroli realizowanych w następnym roku.

(akta kontroli str. 261-261, 394-402)

Według informacji przekazanej przez Marszałka, w latach 2016-2018 w województwie funkcjonowało pięć, a w 2019 r. trzy podmioty posiadające decyzje zezwalające na wykorzystanie odpadów do rekultywacji gruntów zdegradowanych lub zdewastowanych przez wypełnianie wyrobisk odpadami¹⁵⁷ (tzw. odzysk odpadów poza instalacjami), zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami¹⁵⁸. W 2019 r. zrealizowano kontrole dwóch z tych podmiotów, w tym jedną na wniosek Marszałka w związku z art. 41a ustawy o odpadach. W badanym okresie przeprowadzono także trzy kontrole obejmujące podmioty prowadzące rekultywację

¹⁵⁵ Dotyczyło to np. informowania właściwych organów zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 16 rozporządzenia (WE) nr 1013/2006.

¹⁵⁶ http://www.gios.gov.pl/images/dokumenty/gospodarka_odpadami/mpo/paliwa_alternatywne191210.pdf

¹⁵⁷ W tym jeden z nich posiadał decyzje dotyczące dwóch lokalizacji.

¹⁵⁸ Dz. U. poz. 796.

gruntów rolnych w miejscach po nieczynnych kopalniach piasku lub składowisku odpadów przemysłowych (podmioty te nie posiadały decyzji na wykorzystanie odpadów).

(akta kontroli str. 403-405)

Jak wynika z wyjaśnień Wojewódzkiego Inspektora ww. zakłady posiadające decyzje Marszałka zezwalające na wykorzystanie odpadów do rekultywacji gruntów zdegradowanych lub zdewastowanych przez wypełnianie wyrobisk odpadami, znajdowały się w ewidencji WIOŚ i były kontrolowane w latach 2006-2015. Przeprowadzone przez WIOŚ kontrole w tych podmiotach (w sumie sześć) dotyczyły m.in. ustaleń pozwoleń zintegrowanych, weryfikacji raportów dotyczących emisji CO₂, hałasu oraz gospodarowania odpadami, w tym odpadami powydobywczymi i wywożenia odpadów do wyrobiska. Wojewódzki Inspektor ponadto wyjaśnił: *cel ogólnopolski pn. „Kontrola przestrzegania przepisów dotyczących odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami w miejscach niekorzystnie przekształconych i rekultywowanych z wykorzystaniem odpadów” został wprowadzony przez GIOŚ do planowania na rok 2019 (...), w 2020 r. zaplanowano jedną kontrolę z tego celu (...). Co do zasady w planie kontroli ujmowane są te podmioty, u których kontrole wynikają z przepisów prawa oraz u których stwierdzano w poprzednich latach naruszenia lub wpływały interwencje na prowadzoną działalność. Ze względu na dużą liczbę ogólnopolskich celów kontrolnych, które należało wykorzystać przy planowaniu (2019 - 53, 2020 - 46) oraz małą liczbę inspektorów uprawnionych do kontroli (2019 – 16,5 etatu) w pierwszej kolejności typowano podmioty, których działalność stwarza największe ryzyko dla środowiska. Odpady dopuszczone do przetworzenia poza instalacjami ujęte w decyzjach udzielających zezwolenia na przetwarzanie odpadów dla ww. podmiotów, nie stwarzały takiego ryzyka i stanowiły odpady inne niż niebezpieczne, w związku z powyższym kontrole takie nie były priorytetowe (...).*

(akta kontroli str. 2661-2663)

Przeprowadzano również kontrole pozaplanowe bez określonego podmiotu, mające na celu rozpoznanie zanieczyszczeń w terenie. W latach 2016-2020 (I półrocze) zrealizowano odpowiednio: jedną, dwie, 12, 30 i 34 takich kontroli. Były one podejmowane na podstawie ustaleń własnych WIOŚ, informacji otrzymywanych od organów administracji publicznej, samorządów lokalnych, organów ścigania lub osób zgłaszających zanieczyszczenie. Od 2019 r. w WIOŚ prowadzi się analizy, w tym z wykorzystaniem map satelitarnych, w celu wytypowania potencjalnych miejsc porzucania odpadów. Do końca I półrocza 2020 r. w trzech powiatach (buskim, kieleckimi jędrzejowskim) wytypowano ok. 500 nielegalnych wyrobisk, gdzie mogą być porzucane odpady. Wyniki dotychczasowych kontroli potwierdziły, że w 78 z nich funkcjonowały „dzikie wysypiska”. W sytuacjach takich WIOŚ kierował, na podstawie art. 26 ustawy o odpadach, wystąpienia do właściwych organów o usunięcie odpadów.

(akta kontroli str. 1165-1207, 1217-1222)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: *dokonywana w WIOŚ w Kielcach analiza i ocena przestrzegania przepisów ochrony środowiska pod kątem potencjalnych miejsc porzucania odpadów na terenie województwa świętokrzyskiego (...) wykazuje, iż w ok. 25% przypadków porzucane odpady umieszczano w większych lub mniejszych wyrobiskach po eksploatacji różnych kopalni. Większość z tych wyrobisk nie stanowiło nigdy legalnie działającej kopalni, funkcjonującej na podstawie koncesji, zatem żaden podmiot nigdy nie występował o wydanie zezwolenia na rekultywację takich terenów. Wykrycie takich przypadków jest trudne i możliwe do ujawnienia w ramach przeprowadzonych własnych działań rozpoznawczych lub po otrzymaniu zgłoszenia (interwencji) o nielegalnym procederze. (...) Dodatkowo,*

tut. Inspektorat wystąpi z wnioskami do wszystkich starostów z terenu województwa świętokrzyskiego o przekazanie informacji nt. wydanych decyzji na rekultywację terenu na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, celem pozyskania wiedzy nt. potencjalnych miejsc porzucania odpadów (...).

akta kontroli str. 2661-2663)

3.5. W latach 2016-2020 (do 30 czerwca) stwierdzono dziewięć przypadków nielegalnego międzynarodowego przemieszczania odpadów¹⁵⁹. Trzy z nich dotyczyły odpadów z tzw. „listy zielonej” (odpadów tekstylnych, części samochodowych z zużytymi katalizatorami), pozostałe – odpadów spoza list „zielonej” i „bursztynowej” (odpadów powstałych ze zużytych lub nienadających się do użytku pojazdów).

W sześciu przypadkach nielegalne przemieszczenie odpadów WIOŚ stwierdził na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie oględzin ładunków, o ocenę których, pod kątem identyfikacji towaru jako odpad, zwróciły się urzędy celno-skarbowe. W oględzinach tych wzięli również udział przedstawiciele tych urzędów. W opinii wydanej w jednej z powyższych spraw, WIOŚ wskazał na potrzebę: wszczęcia procedury określonej w art. 27 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów oraz powiadomienia właściwej prokuratury o popełnieniu czynu polegającego na przywozie odpadów z zagranicy wbrew przepisom. W dwóch przypadkach¹⁶⁰ WIOŚ zalecił zabezpieczenie odpadów¹⁶¹ przed ich szkodliwym oddziaływaniem na środowisko (tj. magazynowanie ich na terenie ściśle utwardzonym, zabezpieczonym przed wpływem czynników atmosferycznych)¹⁶².

Niedopełnienie wymogów proceduralnych określonych w art. 18 rozporządzenia (WE) Nr 1013/2006 stwierdzono również w kontroli przeprowadzonej w związku z telefonicznym zgłoszeniem z Komendy Powiatowej Policji w Starachowicach o zatrzymaniu transportu odpadów tekstylnych¹⁶³. Transport został zawrócony do przedsiębiorstwa, z którego pochodziły odpady, celem przeprowadzenia czynności kontrolnych. W związku ze stwierdzonymi w kontroli nieprawidłowościami wydano: zarządzenie pokontrolne, decyzje administracyjne nakładające na przedsiębiorcę kary pieniężne w łącznej wysokości 15 tys. zł za przetwarzanie odpadów bez wymaganego zezwolenia oraz za prowadzenie działalności bez wymaganego wpisu do rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, oraz decyzję o wstrzymaniu działalności polegającej na prowadzeniu przetwarzania odpadów bez wymaganego zezwolenia. Przedsiębiorca nie poinformował w wyznaczonym terminie WIOŚ o zakresie wykonania zarządzenia pokontrolnego.

Nielegalne przemieszczanie odpadów stwierdzono również:

- w kontroli podjętej na wniosek GIOŚ¹⁶⁴. W związku ze stwierdzonymi w tej kontroli nieprawidłowościami podjęto stosowne działania pokontrolne oraz skierowano do Prokuratury Rejonowej w Jędrzejowie zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa określonego w art. 183 § 4 k.k.;
- podczas, dokonanej w ramach akcji kontrolnej *IMPEL TFS Europejskie akcje inspekcyjne*, kontroli pojazdu¹⁶⁵. W związku z tym, że odbiorca odpadów prowadził działalność na terenie województwa śląskiego, sprawę przekazano do Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska.

¹⁵⁹ Siedem w zakresie transportu odpadów, dwa w zakresie wysyłki odpadów.

¹⁶⁰ Kontrole WIOS-KIELC 31/2019 i WIOS-KIELC 88/2019.

¹⁶¹ Tj. używanych części pojazdów (odpadów o kodzie 16 01 21* i 16 01 22).

¹⁶² Zalecenia sformułowane w ocenach towaru przekazanych organowi ujawniającemu nieprawidłowość, tj. do Świętokrzyskiego Urzędu Celno-Skarbowego.

¹⁶³ Kontrola nr WIOS-KIELC 52/2019.

¹⁶⁴ Kontrola nr WIOS-KIELC 170/2019.

¹⁶⁵ Protokół kontroli nr WIOS-KIELC 181/2017.

W obu powyższych przypadkach, WIOŚ przekazał do Głównego Inspektora zawiadomienie wraz z dokumentacją sprawy oraz informację o podjętych działaniach, przy czym w jednym z nich po 152 dniach od podpisania protokołu kontroli (po dwóch dniach od wysłania zarządzenia pokontrolnego), w drugim po ośmiu dniach od przeprowadzenia kontroli.

(akta kontroli str. 286-300, 463-486, 491-577)

WIOŚ nie korzystał z informacji z Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych.

(akta kontroli str. 579)

3.6. W okresie objętym kontrolą Wojewódzki Inspektor, na podstawie art. 32 ust. 1 i art. 34 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, nałożył na odbiorcę odpadów przywiezionych nielegalnie bez dokonania zgłoszenia, w drodze decyzji¹⁶⁶, karę pieniężną w wysokości 50 tys. zł. Po rozpatrzeniu odwołania od tej decyzji, Główny Inspektor utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. Przedsiębiorca złożył skargę na decyzję Głównego Inspektora z 11 września 2017 r. do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, która została oddalona wyrokiem z 13 marca 2018 r. GIOŚ przekazał do WIOŚ akta sprawy pismem z 7 stycznia 2020 r. (po ponad 16 miesiącach od daty zwrotu akt przez Sąd). Po ich otrzymaniu, 23 stycznia 2020 r. wysłano do przedsiębiorcy upomnienie zawierające wezwanie do uregulowania należności. W związku z niewykonaniem tego obowiązku, 27 kwietnia 2020 r. przesłano do Urzędu Skarbowego w Jędrzejowie tytuł wykonawczy w celu wszczęcia postępowania egzekucyjnego. W trybie egzekucji administracyjnej ściągnięto należność wraz z odsetkami i kosztami upomnienia w łącznej kwocie 57 595,39 zł.

(akta kontroli str. 580-623)

3.7. Zasady współdziałania z innymi organami dotyczące międzynarodowego przemieszczania odpadów zostały określone w porozumieniach, które zawarto z tymi organami¹⁶⁷. Zgodnie z obowiązującym porozumieniem pomiędzy Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Kielcach a Wojewódzkim Inspektorem zawartym 15 stycznia 2018 r., współdziałanie w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów polegało na: wzajemnej pomocy w wykonywaniu czynności kontrolnych, wymianie informacji, w tym wzajemnym udostępnianiu danych dotyczących transgranicznego przemieszczania odpadów, organizowaniu wspólnych szkoleń i wymianie doświadczeń oraz wspólnych kontrolach w uzgodnionym miejscu i terminie.

WIOŚ współdziałał również z Inspekcją Transportu Drogowego. Zgodnie z zawartym 11 lipca 2006 r. pomiędzy Wojewódzkim Inspektorem a Świętokrzyskim Wojewódzkim Inspektorem Transportu Drogowego porozumieniem, współdziałanie to polegało na: organizowaniu i koordynowaniu wspólnych działań podejmowanych przez strony, wymianie informacji o przedsiębiorcach i kierowcach oraz popełnianych przez nich naruszeniach przepisów, udostępnianiu WIOŚ kopii protokołów kontroli oraz decyzji administracyjnych wydanych przez wojewódzkiego inspektora transportu drogowego celem ich wykorzystania w prowadzonych kontrolach oraz do typowania podmiotów do kontroli, wymianie doświadczeń i wniosków wynikających z analizy wspólnych problemów występujących w czasie wykonywania ustawowych zadań przez strony.

(akta kontroli str. 624-648)

¹⁶⁶ Decyzja z 3 kwietnia 2017 r. (znak: IK.7062.21.1.2017.wb). Decyzja uprawomocniła się 20 lipca 2018 r.

¹⁶⁷ Tj. W porozumieniu pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, Szefem Służby Celnej oraz Komendantem Głównym Straży Granicznej z dnia 4 marca 2015 r. oraz porozumieniu pomiędzy Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Kielcach a Świętokrzyskim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska zawartym w dniu 15 stycznia 2018 r.

W ramach powyższej współpracy, urzędy celno-skarbowe¹⁶⁸, Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Kielcach oraz Policja skierowały do WIOŚ wnioski o przeprowadzenie oceny towarów pod kątem ich kwalifikacji do kategorii odpadów: w 2016 r. – jeden, w 2017 r. – dwa, w 2018 r. – osiem, w 2019 r. – 13 i dwa w 2020 r. (do 30 czerwca). WIOŚ wydał opinie we wszystkich tych sprawach.

Podczas prowadzonych kontroli, jak również podczas oceny towarów mogących stanowić odpady, inspektorzy WIOŚ korzystali z materiałów informacyjnych zamieszczanych na stronie internetowej GIOŚ (w tym *Wytycznych korespondentów nr 9 w sprawie przemieszczania odpadów w postaci pojazdów*).

W latach 2016-2020 WIOŚ brał udział we wspólnych kontrolach prowadzonych w ramach ogólnopolskich i ogólnoświatowych akcji kontrolnych. Innych działań kontrolnych w zakresie transgranicznego przemieszczania odpadów wspólnie z innymi organami nie prowadził.

(akta kontroli str. 492-577, 649-703)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Trzy informacje dotyczące przestrzegania przepisów o ochronie środowiska przez prowadzących działalność w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (z 23 poddanych analizie) Inspektorat przekazał po terminie określonym w art. 5 ust. 2 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, tj.: jedną informację na wniosek z 7 lipca 2016 r.¹⁶⁹ przekazano 2 sierpnia 2016 r. (cztery dni po terminie), dwie informacje na wnioski z 5 lutego 2020 r.¹⁷⁰ przekazano odpowiednio 13 i 16 marca 2020 r. (15 i 18 dni po terminie). W odniesieniu do dwóch ostatnich informacji wcześniej (przed upływem 14 dni) Wojewódzki Inspektor przesłał do GIOŚ pisma wskazujące na możliwość wydłużenia czasu ich przekazania, co uzasadniono trwającymi w podmiotach kontrolami.

(akta kontroli str. 152-153, 162, 164, 166-170, 175)

Z wyjaśnień Zastępcy Wojewódzkiego Inspektora wynika, że opóźnienie w wysyłaniu dwóch informacji (wysłanych po 29 i 32 dniach) wynikało z *trwającej kontroli, która miała istotne znaczenie dla sporządzenia rzetelnej i aktualnej opinii. (...) W żadnym przypadku GIOŚ nie kwestionował takiego postępowania i nie przysyłał monitów o przyspieszenie załatwienia sprawy.*

(akta kontroli str. 429)

Inspektor WIOŚ odpowiedzialny za sporządzenie informacji, która została przekazana z opóźnieniem czterech dni wyjaśnił: *z uwagi na ciężką sytuację (...) spowodowaną bardzo dużym wzrostem ilości obowiązków, napływających interwencji, a także innych pilnych spraw (...) przedmiotowa odpowiedź nie mogła zostać przesłana w wymaganym terminie.*

(akta kontroli str. 191-192)

Zdaniem NIK powyższe wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ art. 5 ust. 2 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów przewiduje, że organy, do których zwrócono się o przedstawienie informacji, są obowiązane przedstawić je niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 14 dni od dnia doręczenia wniosku o informację. Przepis ten nie wskazuje na żadne okoliczności, które uzasadniałyby możliwość niedotrzymania powyższego terminu.

2. W wyniku kontroli przeprowadzonej od 7 do 14 lipca 2017 r. w Mo-Bruk S.A. Zakład Produkcji Paliw Alternatywnych w Karsach, stwierdzono naruszenie

¹⁶⁸ Przed 1 marca 2017 r. – urzędy celne.

¹⁶⁹ DKR-442/NL205561/97/2/16/wo, data wpływu 15 lipca 2016 r.

¹⁷⁰ DKR-442/CZ112341/65/7/19-20/gp. i DKGO-442/CZ112341/65/5/19-20/gp, data wpływu 13 lutego 2020 r.

warunków posiadanego przez zakład pozwolenia zintegrowanego¹⁷¹. W protokole z tej kontroli nie wskazano jednak osób odpowiedzialnych za to naruszenie¹⁷² i nie podjęto działań w celu zastosowania środków odpowiedzialności karnej wynikającej z art. 351 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z tym przepisem, eksploatacja instalacji bez wymaganego pozwolenia lub z naruszeniem jego warunków, zagrożona jest karą aresztu albo ograniczenia wolności, albo grzywny.

(akta kontroli: 240-250)

Do zakładu skierowano zarządzenie pokontrolne obejmujące usunięcie naruszeń polegających na niezgodności stanu gospodarki ściekowej Mo-Bruk S.A. z warunkami określonymi w posiadanych pozwoleniach zintegrowanych oraz zaistnieniu zastoisk wód opadowych oraz odcieków w rejonie placów magazynowych¹⁷³.

(akta kontroli: 394-398)

Z wyjaśnień inspektora, który przeprowadził ww. kontrolę wynika, że niewskazanie osoby odpowiedzialnej za to naruszenie oraz niepodjęcie działań związanych ze wskazaniem środków odpowiedzialności karnej były spowodowane tym, że opisane nieprawidłowości wynikały z trudnej do przewidzenia sytuacji, w której znalazł się Zakład i kwalifikowały się w tym przypadku najwyżej do zwrócenia uwagi i zastosowania zarządzeń pokontrolnych.

(akta kontroli: 432-433)

Zdaniem NIK rezygnacja ze wskazania osób odpowiedzialnych za to naruszenie i niezastosowanie przewidzianych przepisami środków odpowiedzialności karnej mogło prowadzić do niepełnej informacji podmiotu na temat wagi stwierdzonych nieprawidłowości. Znalazło to odzwierciedlenie w piśmie, złożonym do GIOŚ przez Mo-Bruk S.A., w którym przytoczono ww. argument¹⁷⁴.

(akta kontroli: 181-183)

3. WIOŚ nie podjął działań zmierzających do ukarania sprawcy wykroczenia, polegającego na niedopełnieniu obowiązku poinformowania Inspektoratu o wykonaniu zarządzenia pokontrolnego.

Spółka ORANTEX nie poinformowała w wyznaczonym terminie, tj. do 31 lipca 2019 r., o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu naruszeń wskazanych w zarządzeniu pokontrolnym z 18 czerwca 2019 r.¹⁷⁵ Informacji na temat wykonania zarządzenia pokontrolnego, podmiot nie przedłożył również po otrzymaniu wezwania do jej złożenia (wezwanie wysłano 22 sierpnia 2019 r.).

(akta kontroli str. 422, 519-522)

Z art. 31a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ wynika, że niepoinformowanie w wyznaczonym terminie organu IOŚ o zakresie wykonania zarządzeń pokontrolnych stanowi wykroczenie i zagrożone jest karą aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny.

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił: *W dniu 2 kwietnia 2020 r. do tut. Inspektoratu wpłynęło pismo od Prezesa Spółki ORANTEX, w którym zwrócił się z wnioskiem o odroczenie terminu płatności kary pieniężnej oraz przekazał informację, że jego firma obecnie nie prowadzi działalności „od ponad miesiąca jest zamknięta”. W celu*

¹⁷¹ Protokół kontroli nr WIOS-KIELC 184/2017.

¹⁷² Zgodnie z Wytocznymi do ISK, w protokole kontroli w części *Popelnione wykroczenia i zastosowane sankcje*, oprócz rodzaju nieprawidłowości, podstawy prawnej i zastosowanej sankcji (mandatu, pouczenia), należy podać imię i nazwisko osoby, która popełniła wykroczenie.

¹⁷³ IK.703.0.186.78.2017.ZA.wb z dnia 10 sierpnia 2017 r.

¹⁷⁴ Wniosek z 3 listopada 2017 r. o ponowne rozpatrzenie sprawy zakończonej decyzją Głównego Inspektora o sprzeciwie wobec planowanego przemieszczenia odpadów do Mo-Bruk S.A., wydanej w konsekwencji informacji WIOŚ o naruszeniu przez Zakład warunków pozwolenia zintegrowanego (szerzej pkt 3.1 wystąpienia).

¹⁷⁵ Znak: IK.703.0.74.43.2019.ZA.

zastosowania sankcji wynikających z art. 31a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, konieczne jest ponowienie działań kontrolnych. Przedmiotowa kontrola nie została do tej pory zrealizowana z uwagi na trudną sytuację związaną z natłokiem pracy, spiętrzeniem obowiązków, dużym wzrostem ilości nakładanych zadań, napływającymi interwencjami i wnioskami, a także innymi pilnymi sprawami, przy jednoczesnym niewystarczającym stanie osobowym inspektorów realizujących kontrole terenowe.

(akta kontroli str. 705, 706)

4. WIOŚ w kontroli podjętej na wniosek GIOŚ¹⁷⁶ stwierdził nielegalne międzynarodowe przemieszczanie odpadów („spoza listy”, będących mieszaniną tworzyw sztucznych i gumy¹⁷⁷), tj. bez decyzji notyfikacyjnej, bez umowy spełniającej wymogi rozporządzenia (WE) Nr 1013/2006 oraz z nieprawidłowo wypełnionymi załącznikami nr VII do tego rozporządzenia. Protokół z tej kontroli został podpisany przez inspektora WIOŚ w dniu 19 grudnia 2019 r. Zawiadomienie w tej sprawie wraz z dokumentacją sprawy oraz informację o podjętych działaniach przekazano do Głównego Inspektora dopiero po 152 dniach od daty podpisania protokołu kontroli, tj. 21 maja 2020 r.

(akta kontroli str. 286-300, 552-555, 557-560, 568-573)

Zgodnie z art. 27 ust. 2 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, organ administracji publicznej, który stwierdził nielegalne międzynarodowe przemieszczanie odpadów, niezwłocznie przekazuje zawiadomienie do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska wraz z kompletną dokumentacją sprawy oraz informację o podjętych działaniach.

Zastępca Wojewódzkiego Inspektora wyjaśnił: *działania pokontrolne w stosunku do Dobra Energia Sp. z o.o., ze względu na natłok spraw, zostały zrealizowane dopiero w maju 2020 r. W związku z tym, że tutaj Inspektorat chciał przesłać do GIOŚ pełną informację o ustaleniach kontroli i podjętych działaniach pisemna informacja dotycząca ustaleń kontroli w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów została przekazana dopiero po wydaniu zarządzeń pokontrolnych. Niemniej jednak zaznaczyć należy, że nieprawidłowości w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów zostały zasygnalizowane przez GIOŚ we wskazanych pismach¹⁷⁸, a same ustalenia kontroli znajdowały się w protokole kontroli wprowadzonym do systemu ISK, do którego GIOŚ posiada stały dostęp. Tym samym pomimo, że informacja o kontroli do GIOŚ została przekazana w maju, to GIOŚ posiadał już wcześniej wiedzę w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 429, 431)

OCENA CZĄSTKOWA

Wojewódzki Inspektor dokonywał kontroli podmiotów realizujących odzysk oraz unieszkodliwianie opadów pochodzących z transgranicznego przemieszczania odpadów. Przedkładał, na wniosek GIOŚ, rzetelne informacje dotyczące spełniania wymogów ochrony środowiska przez podmioty zaangażowane w ten system. W niektórych przypadkach (trzech z 23 analizowanych) informacje te przesłano po terminie. W zbadanych kontrolach właściwie identyfikowano stany niezgodności z przepisami i klasyfikowano naruszenia, a w sytuacjach tego wymagających w większości przypadków stosowano przewidziane przepisami sankcje oraz podejmowano działania pokontrolne. W jednym przypadku (na trzy objęte badaniem, w których stwierdzono podobne naruszenia), nie wskazano osób odpowiedzialnych za wykroczenie i nie zastosowano przewidzianych przepisami środków odpowiedzialności karnej. WIOŚ współdziałał w zakresie międzynarodowego przemieszczania odpadów z innymi organami. Kontrole przewozu odpadów

¹⁷⁶ Protokół kontroli nr WIOS-KIELC 170/2019.

¹⁷⁷ Prawdopodobnie samochodowe odpady postrzępiarkowe.

¹⁷⁸ Pisma z 3 kwietnia 2019 r. (znak: DKGO-0703/140/19/EM) i 11 kwietnia 2019 r. (znak: DKGO-0703/153/19/EM).

prowadził wyłącznie w ramach ogólnopolskich lub ogólnościatowych akcji. Wojewódzki Inspektor podejmował niezbędne działania w przypadku stwierdzenia nielegalnego przemieszczania odpadów, w tym: skierował do Prokuratury zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, wymierzył administracyjną karę pieniężną, podjął działania w celu wyegzekwowania kary. W jednym przypadku stwierdzono nierzetelne wywiązanie się z obowiązku, o którym mowa w art. 27 ust. 2 ustawy o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów, w jednym również – niepodjęcie działań zmierzających do ukarania sprawcy wykroczenia, polegającego na niedopełnieniu obowiązku poinformowania Inspektoratu o wykonaniu zarządzenia pokontrolnego.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Przestrzeganie obowiązku przeprowadzania co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania ZSEE oraz zakładu przetwarzania zużytych baterii lub akumulatorów.
2. Terminowe przekazywanie do GIOŚ informacji o przestrzeganiu przepisów o ochronie środowiska przez prowadzących unieszkodliwianie lub odzysk odpadów.
3. Podejmowanie odpowiednich działań w celu pociągnięcia do odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za nieinformowanie WIOŚ o zakresie wykonania zarządzeń pokontrolnych.
4. Wskazywanie w protokołach kontroli, w każdym przypadku, osób odpowiedzialnych za naruszenia przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska i podejmowanie odpowiednich działań w celu pociągnięcia tych osób do odpowiedzialności, jeżeli swoim zachowaniem wypełniły znamiona czynu zabronionego określonego w tej ustawie.
5. Przestrzeganie obowiązku niezwłocznego przekazywania Głównemu Inspektorowi zawiadomienia o nielegalnym przemieszczaniu odpadów wraz z kompletną dokumentacją sprawy oraz informacji o podjętych działaniach.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, października 2020 r.

Kontrolerzy
Agnieszka Olejarz
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
p.o. Wicedyrektor
Krzysztof Wilkosz

.....
podpis

.....
podpis

Violetta Nowak
Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis